

Forskerforum

**AFTALE MED
FONDE
LØSNER
SPÆNDETRØJE**
SIDE 14

**REGISTRERING
AF ARBEJDS
TID
DELER
FORSKERE**
SIDE 9

**HVER TREDJE
PH.D. SKYR
DEN OFFENTLIGE
DEBAT**
SIDE 6

TIDSREGISTRERING DELER FORSKERE

Forskere vil gerne kunne dokumentere overarbejde, men de frygter, at tidsregistrering bliver endnu en administrativ byrde og en indskrænkning af deres frihed.

HVER TREDJE PH.D. SKYR DEN OFFENTLIGE DEBAT

En ny undersøgelse gennemført af DM og ph.d.-foreningen PAND viser, at 31 procent af de ph.d.-studerende er bange for at udtale sig om emner relateret til deres egen forskning i medierne.

FONDE VIL BETALE FØLGEOMKOSTNINGER

I en ny aftale godkender de seks største private forskningsfonde, at en del af deres bevillinger kan gå til at betale indirekte omkostninger ved forskningsprojekterne, de støtter.

FORSKNINGENS "HELVEDES PROBLEM" TIL DEBAT

Det skal have konsekvenser at snyde med medforfatterskaber, lød det fra Maria Toft under debat om forfatterskabstviser på Københavns Universitet. **Side 4**

UNIVERSITETER ANER IKKE, OM FORSKERE SKAL REGISTRERE DERES ARBEJDSSTID

En EU-dom betyder, at lønmodtagere skal registrere deres arbejdstid fra den 1. juli 2024, men det er fortsat uvist, om universitetsforskere kan blive undtaget. **Side 11**

FORSKNINGSBILLEDER: HAVETS DARIO FO

Pukkelhvalen kan i løbet af et år svømme, hvad der svarer til et lille maratonløb om dagen, konstaterer hvalforsker på SDU. **Side 16**

SDU SLAGELSE LUKKER – RUC STÅR KLAR I KULISSEN

Der bliver ikke SDU-uddannelser i Slagelse efter 2027, men RUC er klar til at opstarte nye universitetsuddannelser i byen – hvis der kommer penge på bordet. **Side 18**

KVINDELIGE PH.D.-STUDERENDE HAR MINDRE TRO PÅ AKADEMISK KARRIERE

Især kvinderne tvivler på deres muligheder for at opnå en fast stilling som universitetsforsker, viser ny undersøgelse. **Side 20**

VIS DIN PH.D.: NÅR POESI OG VIDENSKAB MØDES

Cille Hvass Holm vil i sit projekt genoplive tyske tanker fra romantikken om det, hun kalder 'poetisk videnskab'. **Side 22**

AFLØSEREN FOR SKANDALERAMT IT-SYSTEM KOSTER 330 MILLIONER KRONER

Syv af de otte universiteter har fundet afløseren for det mere end 25 år gamle nedbrudstruede studieadministrative it-system STADS. **Side 24**

LÆRING: HENRIK SAVNEDE ET VÆRKTØJ I SIN UNDERVISNING – NU HAR HAN UDVIKLET DET SELV

Henrik Skov Midtby har udviklet et værktøj, hvor studerende kan tegne svar på spørgsmål, han sender ud i løbet af undervisningen. **Side 26**

NAVNE

Nye udnævnelser, priser og bevillinger. **Side 28**

BAGSIDEN: JULEMANDEN TILGODESER IKKE ARTIGE BØRN

En gruppe folkesundhedsforskere har undersøgt, hvad der fik julemanden til at styre sin kane uden om 18 medicinske børneafdelinger juledag 2015.

BLAD 6/2023

Medlemsblad for DM's universitets- og forskningsinstitutionsansatte. Løsaabonnenter: IDA, Pharmad Danmark, Psykologforeningen og Djøf.

Bladets leder skrives på skift af formanden og næstformanden for DM Universitet, Forskning og Uddannelse. Bladets leder udtrykker fælles holdninger.

Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Ansvarshavende redaktør:

Troels Kølln (tko@dm.dk).

Redaktionelle medarbejdere:

Redaktør Claus Baggersgaard (cbl@dm.dk), Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk).

Øvrige henvendelser:

Sekretær Sidse Rølle Jakobsen (srj@dm.dk).

Redaktionens adresse:

Forskerforum, Peter Bangs Vej 30, 2000 Frederiksberg, telefon: 38 15 66 55.

Oplag: 5.100 eks.

Udkommer 6 gange i 2024.

Forsideillustration:

Simon Bodh Nielsen/Illustra

Grafisk produktion: OTW A/S.

Næste udgivelse: 16. februar 2024.

Miljømærket tryksag
5041 0751

Af Brian Arly Jacobsen,
fmd. for DM Universitet,
Forskning & Uddannelse

Akademisk ytringsfrihed under pres: **Ph.d.-studerendes dilemma i Danmark**

Den akademiske frihed i Danmark er under stigende pres, især for ph.d.-studerende. Flere sager har impliceret forskere på et misforstået grundlag. De seneste år har vist flere eksempler, hvor ph.d.-studerende ufrivilligt er blevet genstand for politiske diskussioner om for eksempel pseudoforskning, aktivistisk forskning eller lignende. Sagen om professor Sune Haugbølle fra Roskilde Universitet, hvor politiske kræfter og medier kritiserede hans deltagelse i den offentlige debat, er endnu et trist eksempel på de konsekvenser, forskere kan møde.

En nylig undersøgelse fra DM afslører, at 31 procent af de ph.d.-studerende undlader at deltage i offentlig debat af frygt for negative reaktioner. Denne tøven er særlig udtalt blandt samfundsvidenskabelige og humanistiske forskere samt kvindelige forskere. Disse fund er bekymrende, da de indikerer en kultur af selvcensur blandt den nye generation af forskere.

Universitetsloven opfordrer forskere til at bidrage til offentlig debat, men den nuværende situation gør det udfordrende. Mange ph.d.-studerende er ansat på tidsbegrænsede kontrakter og føler sig derfor sårbare over for kritik, både fra kolleger og fra offentligheden. Risikoen for at miste deres job eller skade deres fremtidige karrieremuligheder er reel.

Samtidig er universiteternes rolle i at støtte og beskytte deres forskere afgørende. Reaktionen fra Roskilde Universitets rektor, Hanne Leth Andersen, i Haugbølle-sagen var et positivt eksempel på en sådan støtte. Universiteterne må sikre, at deres forskere har frihed til at udtrykke deres synspunkter uden frygt for repressalier.

“
Problemet med selvcensur hos ph.d.-studerende truer ikke kun den individuelle forskers frihed, men også kvaliteten og diversiteten af den akademiske debat.”

Akademisk ytringsfrihed i Danmark står over for flere komplekse udfordringer. Den første og mest åbenlyse trussel kommer fra politisk indblanding i forskningsfriheden. Selvom Danmark generelt har været forskånet for politisk overgreb på akademisk ytringsfrihed, bør vi stadig være opmærksomme på potentialet for sådanne overgreb.

En anden trussel opstår fra universiteternes voksende afhængighed af erhvervslivet og interesseorganisationer. Denne afhængighed kan føre til konflikter mellem forskningsfrihed og markedets interesser.

En tredje trussel er de konkrete trusler mod forskere, især dem, der arbejder inden for politisk følsomme områder som køn, klima, EU, religion og integration. Disse forskere oplever ofte at blive udstillet i offentligheden, modtage direkte trusler eller ubehagelige henvendelser, hvilket kan føre til selvcensur.

Endelig er der en intern trussel inden for forskningsmiljøerne, hvor frygt for kritik eller isolation fra kolleger kan afholde forskere fra at udtrykke kontroversielle synspunkter. Denne form for

‘canselleringskultur’ kan være lige så skadelig for den akademiske ytringsfrihed som eksterne trusler.

Disse trusler for akademisk ytringsfrihed i Danmark kræver en nuanceret og velovervejet tilgang for at sikre, at forskere kan fortsætte med at bidrage frit og åbent til samfundet.

Problemet med selvcensur hos ph.d.-studerende truer ikke kun den individuelle forskers frihed, men også kvaliteten og diversiteten af den akademiske debat. Uden en række forskellige perspektiver risikerer vi at miste vigtig viden og forståelse på kritiske områder.

Det er afgørende, at den akademiske verden anerkender og adresserer dette problem. Vi skal sikre, at vores næste generation af forskere føler sig trygge nok til at deltage i den offentlige debat og bidrage med deres vigtige forskning uden frygt for negative konsekvenser. Forskernes bidrag til at kvalificere den offentlige debat er for vigtig til at blive overset.

Spørgsmålet om akademisk ytringsfrihed relaterer til en bredere diskussion om akademisk frihed, og det er ingen hemmelighed, at graden af akademisk frihed for universiteternes ansatte er lav sammenlignet med andre lande. I en undersøgelse fra 2017 foretaget af den engelske forsker Terence Karran, hvor han sammenligner EU-landenes frihedsgrader for universiteterne, lander Danmark på en deprimerende 24.-plads. Det burde være en væsentlig politisk opgave at løfte frihedsgraderne for universiteterne – også når det gælder beskyttelse af akademisk ytringsfrihed – frem for at vedtage ligegyldige beslutningsforslag om, hvad universiteterne må forske i eller ej. ■

FORSKNINGENS “HELVEDES PROBLEM” TIL DEBAT PÅ KU

Forfatterskaber er en valuta – det er ikke noget nyt, konstaterede KU's prorektor i en debat om forfatterskabstvister. Medlem af praksisudvalget opfordrede ham til at tale højere om problemet, og Maria Toft krævede konsekvenser.

“David, du skal turde sige, at det her er et helvedes problem. I skal have modet til at kigge ph.d.-studerende i øjnene og sige: Vi ved godt, at der er noget ravende galt med vores sted.”

Det startede lidt sløvt, men endte med slagkraftige ord og følelser uden på tøjet, da praksisudvalget på Københavns Universitet (KU) holdt konference om forfatterskabstvister i festsalen på Frue Plads i indre København.

Den nævnte opfordring var adresseret KU's prorektor, David Dreyer Lassen, og det “helvedes problem”, som afsenderen, professor Peter Sandøe, refererede til, er den udbredte praksis med gæsteforfatterskaber – medforfatterskaber, som tildeles uden reelt akademisk bidrag – på akademiske artikler.

At gæsteforfatterskaber er et udbredt fænomen, havde Peter Sandøe, der sidder i praksisudvalget, forinden selv illustreret med en Kahoot-afstemning blandt konferencens deltagere. Ud af 96 afgivne stemmer sagde 54, at de havde publikationer med gæsteforfattere på cv'et. Og 26 havde mere end fem publikationer med gæsteforfattere.

Efter ham fortalte adjunkt Mads Goddixen fra Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi om sine

undersøgelser af gæsteforfatterskaber blandt ph.d.-projekter på europæisk plan. I en spørgeundersøgelse lød det fra en tredjedel af de ph.d.-studerende, der svarede, at de havde givet gæsteforfatterskab til en mere magtfuld forsker.

“Den mest almindelige begrundelse, som de ph.d.-studerende angav, var, at de simpelthen havde fået besked på det,” fortalte Mads Goddixen.

Stor forskel på områder

Gæsteforfatterskaber er mest udbredt i sundhedsvidenskab og herefter STEM, men langt mindre udbredt i samfundsvidenskab og især humaniora, konstaterede Mads Goddixen. Og dermed kom han ind på en anden dimension af problemstillingen omkring forfatterskaber: den markante forskel, der er på forskningspraksis og forfatterskabstraditioner fra område til område.

For eksempel advarede Rikke Buhl, ph.d.-skoleleder på KU SUND, i debatten mod at overfortolke tallene i undersøgelsen.

“Ud fra egen erfaring ved jeg, at vores ph.d.-studerende ikke er klar over, at man er berettiget til at være medforfatter, hvis man for eksempel har leveret data til projektet,” sagde hun.

Til det responderede Peter Sandøe, at man *kan* være berettiget, men ikke nødvendigvis er det.

“Det hjælper ikke med code of conduct, strategier og taler. Der skal være nogle konsekvenser,” sagde Maria Toft ved debatten om forfatterskabstvister i KU's festsal.

“Og hvor sætter man barren? Jeg talte engang med en professor, der mente, at hvis han havde gennemlæst artiklen, var han berettiget til at stå som medforfatter,” sagde han.

3.000 medforfattere

For at gøre kulturforskellene helt tydelige havde arrangørerne inviteret Troels Christian Petersen, lektor i eksperimentel partikelfysik på Niels Bohr Institutet, til at fortælle om, hvordan det foregår, når han publicerer.

Og da han startede med at nævne sin publikationsliste, spidsede alle ører:

“Sidst, jeg tjekkede, indgik mit navn i 1.352 publikationer.”

Som eksperimentel partikelfysiker er Troels Christian Petersen tilknyttet de store forskningsfællesskaber, der opstår omkring de særlige faciliteter, som forsøgene kræver. For hans vedkommende drejer det sig i øjeblikket om CERN-projekterne ATLAS Icecube – sidstnævnte foregår på Sydpolen.

Fordi forskningsresultaterne hele tiden bygger oven på det arbejde, som alle i gruppen bidrager til, er princippet, at alle i gruppen bliver medforfattere.

“Vi publicerer samlet som ’The Atlas Collaboration’. Vi er over 3.000 forfattere, som står i alfabetisk rækkefølge. Bagerst i alle artikler er der så en teknisk note på 150-400 sider. Her står, hvem der har lavet hvad. Alle 3.000 har mulighed for at læse udkastet, men det står alle frit for, om man vil være med,” fortalte han.

Særligt princippet om, at forfatterrækkefølgen er alfabetisk, er noget, han kan anbefale.

“Jeg talte med en kollega, der har forskningssamarbejde med forskellige universiteter. Og det forløb perfekt, lige til de fandt noget signifikant. Så startede slåskampen om forfatterrækkefølgen. Nu vil han ønske, de aldrig havde fundet noget,” sagde Troels Christian Petersen.

Forfatterskab som valuta

Spidset ører blev der også, da Maria Toft gik på podiet. Ud over at være eneste kvindelige indslag var hun også den eneste oplægsholder, der repræsenterede de forurettede i forfatter-skabstvisterne – i hvert fald den del, der udgøres af yngre forskere, der føler sig presset til at dele forfatterskabet til deres artikler.

Maria Toft var som ph.d.-studerende i statskundskab på KU ude i en meget omtalt forfatterskabstvist med sin egen vejleder, og efterfølgende startede hun og ph.d.-foreningen PAND kampagnen #pleasedontstealmywork, hvor de indsamlede en lang række fortællinger fra yngre forskere, der havde haft lignende oplevelser.

“Jeg overvejede kraftigt, om jeg skulle stille op her ved konferencen. For det eneste sted, jeg er blevet behandlet dårligt, er her på KU,” indledte hun.

Så var tonen ligesom sat – hun var ikke kommet for at dele roser ud.

“Det er ikke bare en kultur, det er også en ledelseskultur. Flere fortalte, hvordan man på institutmøder talte åbent om gæsteforfatterskaber som en form for valuta,” sagde Maria Toft med henvisning til de vidnesbyrd, hun indsamlede under kampagnen.

Savner konsekvenser

I mange tilfælde klager de unge forskere slet ikke. De kan ikke overskue processen, og de føler ikke, at de har nogen retssikkerhed, pegede Maria Toft på.

“Praksisudvalg og *named persons* er ofte inhabile. I andre retssystemer er det ikke ens kolleger og venner, der skal behandle sagerne, men sådan er det her. Retssikkerheden for yngre forskere på universitetet er som i en bananrepublik.”

Hun klagede ligeledes over manglende konsekvenser.

“Der er jo brådne kar i enhver organisation. Spørgsmålet er bare, om man har et system, der kan håndtere de brådne kar, eller om man understøtter og endda ophøjer dem. Det er ikke kun folk, der ikke vidste bedre. Det er også: Går den, så går den. Derfor hjælper det ikke med code of conduct, strategier og taler. Der skal være nogle konsekvenser,” sagde Maria Toft.

At blive beskyldt – mere eller mindre direkte – for inhabilitet kunne Peter Sandøe ikke have siddende på sig. Så han tog straks ordet efter Maria Tofts oplæg.

“Det med inhabilitet er jeg ked af at høre. Vi har det sådan, at er man venner eller part, så går man uden for døren. Så det med at praksisudvalget er vennerne, det er simpelthen ikke tilfældet,” sagde han.

Dertil pegede Maria Toft på, at alle er ansatte på KU og således ikke er uafhængige af ledelsens interesser.

“Jeg kan kun tale for mig selv, jeg er fløjtende ligeglad med, hvad både min lokale og universitetets ledelse mener,” responderede Peter Sandøe.

“Kom frem, David”

Men hvad mener ledelsen? Det kunne en af de efterfølgende oplægsholdere, KU’s prorektor David Dreyer Lassen, heldigvis redegøre for.

“Videnskab handler om konkurrence. Der er færre stillinger, der er færre anerkendelser, end der er mennesker. Det er den her konkurrence, der giver de problematiske forhold, vi taler om. Vi har talt om forfatterskab som valuta. Det er ikke noget nyt eller særligt,” indledte han.

Han slog hurtigt fast, at praksisudvalget agerer fuldstændig autonomt.

“Der har før været sager, hvor man tænkte: Det kunne være rart, at den sag ikke rammer KU, og bare man kunne feje den ind under gulvtæppet. Den mulighed har vi ikke. Og i de helt grelle sager ender man i nævnet for videnskabelig uredelighed.”

Men samtidig viste han også lydhørhed over for den kritik, som især Maria Toft havde fremført.

“Jeg kan godt have en vis sympati for det, Maria siger: At man som ph.d. alene skal løfte en sag fra nul og niks til 100 kilometer i timen. Det er svært, og det gør nok, at en del holder sig tilbage.”

Maria Tofts kritik af manglende konsekvenser skød han dog videre til tidsskrifterne.

“Der er mulighed for konsekvenser rent ansættelsesretligt – man kan få advarsel og blive sat fra bestillingen. Det, der måske mangler lidt, er i forhold til tidsskrifter. Nogle gange skal der noget til, for at et tidsskrift trækker en artikel eller giver en anmærkning. Det er ikke altid nok med kendelse fra praksisudvalg,” sagde David Dreyer Lassen.

Som altid en saglig og rolig prorektor, hvilket måske stod i lidt for stor kontrast til de følelser omkring problemet, som Maria Toft og flere andre havde udtrykt. I hvert fald var det her, at Peter Sandøe følte, at han måtte tage kraftudtrykkene i brug over for sin chef:

“David, du skal turde sige: Det her er et helvedes problem. Kom lidt mere frem, David.” ■

NY UNDERSØGELSE:
**Hver tredje ph.d.-studerende
skyr den offentlige debat
af frygt for negative reaktioner**

En ny undersøgelse gennemført af DM og ph.d.-foreningen PAND viser, at 31 procent af de ph.d.-studerende er bange for at udtale sig om emner relateret til deres egen forskning i medierne af frygt for negative reaktioner. Katrine Stevnhøj, ph.d. på KU, er ikke bange, men hun er blevet meget påpasselig med, hvad hun medvirker i, fortæller hun.

31 procent af de unge forskere på universiteterne afholder sig fra at deltage i den offentlige debat om emner relateret til deres forskning af frygt for negative reaktioner. Det viser en netop offentliggjort undersøgelse gennemført af DM og PAND, der organiserer ph.d.-studerende i Danmark.

Ifølge undersøgelsen, som cirka 1.500 ph.d.-studerende har medvirket i, er det særligt kvindelige ph.d.er og ph.d.er, der forsker i humanistiske og samfundsvidenskabelige emner, som er bange for at udtale sig i medierne.

Resultatet flugter med tidligere DM-undersøgelser fra 2021, hvor fire ud af ti forskere svarede, at de ikke inden for de sidste tre år havde udtalt sig i medierne om et emne, som de har faglig indsigt i, blandt andet på grund af den hårde debattone og af frygt for at modtage trusler. Cirka 14 procent af forskerne, som havde udtalt sig i medierne, svarede i undersøgelsen, at de havde oplevet negative reaktioner som eksempelvis trusler, klager til deres arbejdsgiver eller negative reaktioner på deres private profil på sociale medier.

Samme år stod en række forskere, der arbejder med emner som køn, racisme, migration og ligestilling, frem i Forskerforum og fortalte, at de blev udsat for, hvad de kaldte systematisk chikane fra højreorienterede debattører og politikere, der havde til formål at få dem til at trække sig fra den offentlige debat og afstå fra at publicere forskningsresultater af frygt for at havne i skudlinjen i medierne.

Liberal Alliances Henrik Dahl og Dansk Folkepartis Morten Messerschmidt havde i flere år ført en kampagne mod især samfundsvidenskabelige og humanistiske forskere med anklager om pseudovidenskab og politisering af forskningen, hvilket førte til, at Folketinget i juni 2021 vedtog en erklæring om, at ledelsen på universiteterne skal sikre, at politik ikke forklædes som videnskab. Det førte til protester i den akademiske verden, der oplevede det som et angreb på forskningsfriheden.

To år gammel underskrift ramte mellemøstforsker

Senest er Sune Haugbølle, professor i globale studier ved Roskilde Universitet (RUC) og mellemøstforsker, blevet

Selvfølgelig har jeg holdninger til det, jeg beskæftiger mig med, men jeg er ikke debattør, og min opgave er at opføre mig professionelt.

Katrine Stevnhøj, ph.d. på KU

udsat for voldsom kritik i medierne, fordi han sammen med 39 andre forskere underskrev en støtteerklæring for det palæstinensiske folk i 2021, samtidig med at han optræder som ekspert i Israel-Palæstina-konflikten. Det fik Jyllands-Posten til at skrive i en leder, at avisen vil varedeklare Sune Haugbølle som Israel-kritisk, og man mente også, at hans arbejdsgiver burde reagere på hans kritiske udtalelser om Israel. Det afviste RUC's rektor, Hanne Leth Andersen, dog, da universitetets ledelse ikke blander sig i, hvordan forskerne formidler deres faglighed.

Sune Haugbølle selv har afvist, at han er særlig kritisk over for Israel, men han har udtalt, at han ikke ville have underskrevet erklæringen i dag, og at sagen har fået ham til at reflektere over, hvordan man deltager i den offentlige debat.

Vil ikke spå

Katrine Stevnhøj, der skriver en ph.d. på Tværkulturelle og Regionale Studier på Københavns Universitet om politisk aktivitet i belarusiske og russiske eksilmiljøer, er en af de ph.d.-studerende, der har deltaget i undersøgelsen.

Hun har allerede været benyttet en del i medierne som ekspert på Rusland

og Belarus blandt andet i forbindelse med krigen i Ukraine. Hun siger fortsat oftere ja end nej til at medvirke, men Haugbølle-sagen og andre sager om forskere, der er blevet hængt ud i medierne, har gjort hende langt mere påpasselig med, hvad hun siger ja til, og hvordan hun agerer som privatperson på sociale platforme. Blandt andet hvad hun skriver under på og liker, da hun er en del af alle mulige forskellige fællesskaber, der overlapper hendes forskningsfelt. Kan hun eksempelvis deltage i en demonstration til fordel for Ukraine eller give en donation til en organisation, der kæmper for et frit demokratisk Belarus, uden at det risikerer at ramme hende senere?

“Selvfølgelig har jeg holdninger til det, jeg beskæftiger mig med, men jeg er ikke debattør, og min opgave er at opføre mig professionelt,” siger Katrine Stevnhøj og fortsætter:

“Der har været situationer, hvor præmissen for interviewet eller formatet har afholdt mig fra at medvirke af frygt for negative konsekvenser. Det kan være, hvis jeg skal forudse, hvad der kommer til at ske, eksempelvis bliver jeg ofte spurgt, om der kommer en revolution i Rusland. Jeg vil ikke spå, men jeg får alligevel ofte spørgsmålet til sidst i et interview, og det stiller mig i en ubehagelig situation.”

Hun har blandt andet takket nej til at medvirke i programmet 'Debatten' på DR2, fordi hun skulle stå i en sammenhæng med en politiker, og så bliver viden let forvekslet med holdninger.

Hun understreger, at hun aldrig har oplevet, at medier har overtrådt aftaler, og hun har heller ikke prøvet at blive hængt ud af politikere, men hun har en oplevelse af at skulle være påpasselig.

“Det kommer mere fra folkedybet, hvor jeg modtager privatbeskeder, der

har karakter af chikane i forbindelse med mit køn. Jeg beskyldes også for at være biased til fordel for enten Rusland eller Ukraine, men det er svært at undgå, da selv det ikke at sige noget kan tages som udtryk for en holdning,” siger Katrine Stevnhøj.

Mangler medietræning

Moritz Böhme, der selv skriver sin ph.d. på Danmarks Tekniske Universitet og som er forperson for ph.d.-foreningen PAND, fortæller, at de har haft sager i PAND, hvor humanistiske forskere har været under angreb i medierne i forbindelse med kønsdebatten og lignende svære emner, hvor debatten bygger mere på følelser end på fakta.

Han siger, at det formentlig er langt de færreste ph.d.er, der selv har haft negative oplevelser i medierne, men de hører beretninger fra andre, og de ved fra deres privatliv, hvor hurtigt forkerte informationer kan sprede sig.

“Vi lever i en tid med sociale medier, hvor tingene går meget hurtigt, og de

vil måske ikke associeres med et emne af frygt for at blive angrebet som person,” siger Moritz Böhme.

Han tilføjer, at ph.d.-studerende også er en udsat gruppe, fordi de er tidsbe-grænset ansat, og mange føler sig heller ikke ordentligt klædt på til at tale med medierne, da de ikke er trænet i at formidle deres forskning på en måde, som den brede offentlighed forstår.

“Kun hvis du kan kommunikere dine resultater ud klart og tydeligt, kan du overbevise et flertal i befolkningen om, at de er korrekte, og dermed vil de få en indflydelse på den offentlige debat,” siger Moritz Böhme, der efterspørger mere medietræning og uddannelse i at præsentere sin forskning på en populærvidenskabelig måde for ph.d.-studerende.

Ubarmhjertig debat

Brian Arly Jacobsen er forperson for DM Universitet og lektor ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier ved Københavns Universitet, hvor han forsker i religion og politik og jøder og muslimer i Danmark.

OM PH.D.-UNDERSØGELSEN 2023

Resultaterne er indsamlet fra den 25. maj til den 5. juli 2023 af DM i forbindelse med DM og PhD Association Network of Denmark's (PAND) undersøgelse blandt alle ph.d.-studerende i Danmark.

- **1.501 respondenter** har svaret ud af de samlede 10.043 ph.d.-studerende, hvilket giver en svarprocent på 15.
- **31 procent**, altså næsten hver tredje ph.d.-studerende, afholder sig fra at deltage i den offentlige debat om emner relateret til deres forskning på grund af bekymringer for negative reaktioner.
- **36 procent** af de kvindelige og 25 procent af de mandlige ph.d.-studerende er bekymrede for at deltage i den offentlige debat.
- **45 procent** af de humanistiske og samfundsvidenskabelige ph.d.-studerende er bekymrede for at udtale sig offentligt om emner relateret til deres forskning på grund af de reaktioner, det måtte afstedkomme.

Han siger, at ph.d.-uddannelsen skal lære de studerende alle aspekter ved at være forsker, herunder at tale med medierne. Han mener dog, at det er urealistisk at gøre medietræning til en obligatorisk del af ph.d.-uddannelsen, da de ph.d.-studerende allerede skal nå så meget i løbet af de tre år, at det er umuligt at proppe mere ind. Det er vigtigt, at universiteterne i stedet har et frivilligt tilbud, mener han, og de fleste har faktisk allerede en form for kurser eller seminarer.

“Jeg forstår godt, hvis man som ph.d. er nervøs for at sige noget forkert i medierne, for der er ikke den store tålmodighed og barmhjertighed med ph.d.-studerende fra politikeres og interesseorganisationers side, men det burde der være, fordi de er under uddannelse,” siger Brian Arly Jacobsen og fortsætter:

“Jeg synes bestemt ikke, at ph.d.-studerende skal afholde sig fra at udtale sig til medierne, da det er vigtigt, at de lærer at formidle deres forskning. For nogle er det en stor overvindelse, mens det kommer mere naturligt til andre. Den vigtigste regel er i virkeligheden kun at udtale sig om noget, man har en faglig viden om.” ■

Er du årets forskningsformidler?

Tilmeld dig Ph.d. Cup

Har du afsluttet og fået godkendt din ph.d. i 2023, kan du deltage i formidlingskonkurrencen.

Uanset hvad du forsker i, kan du deltage. Alle får en gratis plads på Medieskolen, finalisterne optræder på DR1 og vinderen får 50.000 kr.

Ansøgningsfrist 1. februar 2024
Læs mere på phdcup.dk

Lønmodtagermentalitet eller sund fornuft?

Tidsregistrering deler forskere

De videnskabeligt ansatte på universiteterne kan se fordelene ved at skulle registrere deres arbejdstid, så de kan dokumentere overarbejde, men de frygter også, at det bliver endnu en administrativ byrde, og så harmonerer registrering dårligt med tilværelsen som forsker.

De videnskabeligt ansatte på universiteterne skal sandsynligvis registrere deres arbejdstid fra den 1. juli 2024, men om det er en god eller en dårlig idé, er de splittet med sig selv og hinanden om. For på den ene side oplever forskerne at arbejde langt flere timer, end de får betaling for, så de vil gerne kunne dokumentere og have betaling for deres overarbejde, men på den anden side frygter de, at tidsregistrering bliver endnu en administrativ

opgave, og at de vil miste noget af friheden, der er forbundet med at være forsker.

Ifølge den nye lov skal arbejdsgiverne indføre et "objektivt, pålideligt og tilgængeligt arbejdstidsregistrerings-system", der gør det muligt at måle den enkelte medarbejders daglige arbejdstid, men hvordan det bliver implementeret, er afgørende for, om forskerne vil bakke op om registreringen eller ej, mener Brian Arly Jacobsen, formand

for DM Universitet og lektor ved Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier på Københavns Universitet.

Han har ingen idé om, hvordan universiteterne vil udmønte det nye krav, men han forventer, at det bliver et chok at vågne op til den 1. juli, når det skal implementeres sammen med en række andre reformer.

“Det bliver en helt ny virkelighed for de danske universiteter, fordi de kommer til at forholde sig til, at videnskabeligt ansatte arbejder langt flere timer, end de burde. Universiteterne har hidtil været fritaget for at betale for overarbejde, hvilket er dybt problematisk. Det er uforståeligt, hvorfor netop de har været undtaget,” siger Brian Arly Jacobsen.

Han tilføjer, at det er en del af friheden ved at have fleksibel arbejdstid at arbejde lidt for mange timer i perioder, men friheden har været for dyrt købt.

“Fleksibiliteten er kun gået den ene vej. Det er ikke rimeligt, når det entydigt er til arbejdsgiverens fordel. Vi forskere arbejder mere, end vi burde, hvilket betyder, at staten får mere ud af lønkronerne, end den betaler for,” siger han.

Bekymret for mere administration

Ifølge Brian Arly Jacobsen er tidsregistrering traditionelt blevet set som en byrde blandt forskerne og som udtryk for at have en lønmodtagerrelation til sin arbejdsplads. Det kolliderer med, at mange forskere ser deres arbejde som et kald.

Desuden er det nærmest umuligt at registrere den del af arbejdstiden, hvor de ikke underviser, mener han.

Skal det eksempelvis registreres, hvis han sætter sig og læser en ny bog, der er fagligt relevant og måske kan inspirere ham til hans næste forskningsprojekt? Hvad hvis han tager på feltarbejde eller er til konference?

Dorthe Duncker, der er fællestillidsrepræsentant og professor ved Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på Københavns Universitet, fortæller, at de har diskuteret de nye regler for arbejdstidsregistrering i tillidsmandskredsen på Det Humanistiske Fakultet den 20. november, og de er delte i forhold til, hvad de skal mene. De har ikke modtaget information gennem de formelle ledelseskanaler på fakultetet, så de afventer indtil videre og ser, hvad der sker.

“Den dominerende følelse rundt om bordet var bekymring. Jeg ser et billede i mit hoved af sådan et gammeldags stempelkort, men sådan fungerer forskning ikke. Jeg kender ikke nogen, der kan udføre jobbet på 37 timer, så intentionen med fokus på arbejdstiden er fin, men vi er bekymrede for, at det bliver endnu en administrativ belastning. Nogen må komme med en løsning, så det ikke ender sådan,” siger Dorthe Duncker.

Har allerede arbejdstidsnormer

Hun forklarer, at de på fakultetet har haft en aftale med ledelsen siden 2004 om den del af arbejdstiden, der har med undervisningen at gøre, men altså ikke med forskningen.

De har netop forhandlet en ny aftale på plads om, hvor lang tid der er afsat til en række arbejdsopgaver i forbindelse med undervisningen og administration. Det drejer sig om ting som forberedelsestid til konfrontationstimer, uddannelsesudvikling, tid til at rette en opgave eller et speciale, eksamener, vejledning med mere. Der er også en norm for arbejdstid til deltagelse i udvalg og nævn.

Generelt er der i arbejdstidsnormerne ikke afsat tilstrækkelig tid, i forhold til

hvor længe det reelt tager at løse opgaverne, mener Dorthe Duncker.

Brian Arly Jacobsen er enig i, at tidsnormerne ikke holder i den virkelige verden, men det betyder trods alt, at de på humaniora og samfundsvidenskab, hvor de har arbejdstidsnormer, er vant til at registrere en del af arbejdstiden. Inden for de våde områder, der slet ikke er vant til at tidsregistrere, bliver chokket større, vurderer han.

Registrering er ikke løsningen

Thomas Bredgaard, der er professor og forskningsleder ved Center for Arbejdsmarkedsforskning på Aalborg Universitet, mener, at det er prisværdigt, at EU forsøger at komme uregistreret overarbejde til livs, men han er bekymret for, om man i virkeligheden ikke skyder gråspurve med kanoner, da det bliver en kæmpe stor administrativ og logistisk opgave, der vil koste store ressourcer.

Ifølge bemærkningerne til lovforslaget anslås det at koste offentlige arbejdsgiver 50-100 millioner kroner årligt og private arbejdsgivere mellem 990 millioner kroner og 2,4 milliarder kroner årligt at indføre tidsregistrering.

I forhold til forskningsverdenen siger han, at man godt kan indføre en elektronisk registrering af arbejdstiden, men han tror ikke på, at det vil give et retvisende billede af arbejdsbelastningen, da der vil ske en massiv underregistrering, fordi det er flydende, hvornår forskere arbejder og ikke arbejder.

“Jeg er med på, at der er en udfordring med overarbejdsproblemer i forskningssektoren, men den form for lønmodtagermentalitet, hvor man registrerer arbejdstiden, er der ikke mange forskere, som abonnerer på, og jeg er slet ikke sikker på, at registrering vil løse det. Det handler i stedet om, at ledelsen skal tage fat i de forskere, der har et problem,” siger han. ■

Forvirring: Universiteter aner ikke, om forskere skal tidsregistrere om få måneder

En EU-dom betyder, at lønmodtagere skal registrere deres arbejdstid fra den 1. juli 2024, men det er fortsat uvist, om universitetsforskere kan blive undtaget. DM og Akademikerne støtter tidsregistrering for at sikre, at hviletidsbestemmelserne overholdes, mens ledelsen på universiteterne håber at undgå tidsregistrering, da man frygter, at det vil føre til et betydeligt bureaukrati.

At tidsregistrere eller ikke at tidsregistrere. Det er det store spørgsmål for de videnskabeligt ansatte (VIP) på landets universiteter. I dag kan VIP'erne selv disponere over den del af arbejdstiden, hvor de ikke underviser eller løser administrative opgaver, til deres forskning. Det betyder, at de ikke har skullet registrere deres arbejdstid, men til gengæld heller ikke har fået betaling for merarbejde. I realiteten arbejder mange VIP'er væsentligt flere timer end de normerede 37 timer, viser undersøgelser.

En EU-dom, der er ved at blive til dansk lov, kræver, at alle lønmodtagere som udgangspunkt fremover skal registrere deres arbejdstid. Det skal ske ved, at arbejdsgivere indfører et "objektivt, pålideligt og tilgængeligt arbejdstidsregistreringssystem", der gør det muligt at måle den enkelte medarbejders daglige arbejdstid. Målet er at sikre, at medarbejderne maksimalt arbejder 48 timer om ugen og får 11 timers sammenhængende hvile på en dag.

Lovforslaget er blevet førstebehandlet af Folketinget, har været sendt i høring og forventes vedtaget senest i slutningen af januar næste år med henblik på implementering i juli 2024.

Fagforeninger ønsker snæver fortolkning

Loven indeholder en undtagelsesmulighed for nogle lønmodtagere, men Maiken Rieck Skov, konsulent i DM, vurderer, at videnskabeligt ansatte i udgangspunktet ikke kan blive undtaget, da kravet er, at kun de, der kan tilrettelægge deres arbejdstid selv i sin helhed, kan blive undtaget.

Det kan forskere ikke, da deres leder kan pålægge dem at undervise og udføre andre opgaver i dele af arbejdstiden.

"Undtagelse fra tidsregistreringskravet skal fortolkes snævert ifølge kommissionen, og det skal bygge på en konkret individuel vurdering og skal kunne begrundes, såfremt medarbejderen skal være undtaget. På universiteterne vil det formentlig kun gælde for de højtstående ledere," siger Maiken Rieck Skov.

Det samme mener Akademikerne, der i sit høringssvar i forbindelse med lovforslaget skriver, at det er helt afgørende, at adgangen til at blive undtaget "fortolkes snævert og i overensstemmelse med EU-Kommissionens fortolkningsmeddelelse".

Akademikerne advarer også om, at det kan føre til misforståelser i strid med EU-retten, hvis betegnelsen 'akademiker' i sig selv fører til, at man bliver omfattet af undtagelsen fra at tidsregistrere, da lønmodtagere med en akademisk uddannelse på det danske arbejdsmarked hverken har mulighed for at fastsætte arbejdstiden på forhånd eller i sin helhed.

Vil kræve betaling for overarbejde

DM støtter, at videnskabeligt ansatte som andre lønmodtagere i fremtiden skal registrere deres arbejdstid, fordi det kan sikre, at hviletidsbestemmelserne bliver overholdt, men tidsregistrering vil også være en fordel for medlemmerne, fordi det vil bringe de mange skjulte overarbejdstimer frem i lyset, mener Lotte Espenhain Møller, chefkonsulent i DM.

"Når arbejdstiden bliver registreret, kan den enkelte bruge det til at tage en diskussion med sin chef om, hvorvidt timelønnen er høj nok. Arbejdsgiverne skal tage det alvorligt, så de vil ikke længere kunne lukke øjnene, hvis der ligger et bjerg af opgaver, og der kun er en til at løse dem," siger Lotte Espenhain Møller.

Hun tilføjer, at DM og Akademikerne ved OK24 vil stille krav om, at videnskabeligt ansatte på universiteterne bliver omfattet af reglerne om betaling for merarbejde. >

Stadig mulighed for fleksibilitet

Hun tilføjer, at man skal passe på med at blande tidsregistrering sammen med ønsket om fleksibilitet i arbejdslivet, i forhold til hvor og hvornår man arbejder, for de to ting udelukker ikke hinanden.

“Du vil fortsat godt kunne gå hjem klokken 14, bygge modeljernbane til klokken 22 og gå på arbejde igen, så længe du registrerer det,” siger hun.

Maiken Rieck Skov, konsulent i DM, tilføjer, at man vil skulle registrere, på hvilke tidspunkter af døgnet man arbejder, med henblik på at sikre 11 timers sammenhængende daglig hvileperiode. Såfremt medarbejderen delvist arbejder hjemme og selv kan tilrettelægge arbejdet hjemme, kan den daglige hvileperiode i DM's forståelse spredes ud, blot skal det sikres, at den ansatte samlet set har 11 timers hvileperiode i løbet af døgnet.

Lønmodtagere vil kunne rejse en sag og eventuelt blive tilkendt en godtgørelse, hvis deres rettigheder efter loven er krænket. Derfor er det også et krav i loven, at den enkelte medarbejder skal have adgang til egne oplysninger i tidsregistreringssystemet, ligesom arbejdsgiveren skal sørge for at opbevare de registrerede oplysninger i fem år.

Universiteter frygter unødigt bureaukrati

Universiteternes samarbejdsorganisation, Danske Universiteter (DU), mener modsat fagforeningerne, at hovedparten af det videnskabelige personale burde blive undtaget fra at registrere deres arbejdstid.

DU var ikke inkluderet på Beskæftigelsesministeriets liste over organisationer, der skulle høres i forbindelse med lovforslaget, men Jesper Langergaard, direktør for Danske Universiteter, sendte alligevel et høringssvar, “da lovændringen forventeligt vil have u hensigtsmæssige afledte effekter for universiteterne som vidensinstitutioner”.

Han skriver, at det videnskabelige personales arbejde er kendetegnet ved behovet for en særlig høj grad af fleksibilitet og behov for frihed til selvtilrettelæggelse især i forbindelse med forskningen.

“Vi er bekymrede for, at implementeringen af kravet vil medføre betydeligt bureaukrati og heraf følgende meromkostninger på universiteterne, som kunne være undgået. Forskning og skabelsen af viden sker ofte i en proces, som er svær at sætte inden for en målbar tidsmæssig ramme, der giver mening. Derfor er det også spørgsmålet, hvad en sådan central registrering overhovedet kan bruges til i forhold til det videnskabelige personale på universiteterne. Som vi forstår det i Danske Universiteter, er der i Kommissionens fortolkning af direktivet mulighed for at undtage videnskabeligt personale på universiteterne. Vi opfordrer kraftigt til, at man forfølger den mulighed i implementeringen af lovforslaget i Danmark, således at vi minimerer bureaukratiet for det videnskabelige personale og lader dem bruge deres kræfter på at skabe viden til gavn for os alle,” skriver Jesper Langergaard i sit svar til Forskerforum.

Vanskeligt at blive undtaget

Forskerforum har fået Julie Gerdes, der er head of Employment & Labor Law i den danske afdeling af det globale revisions- og rådgivningsfirma EY, til at vurdere, om videnskabeligt ansatte kan blive undtaget fra kravet om registrering af den daglige arbejdstid.

Hun slår fast, at det er et krav ved undtagelse, at arbejdstidens længde som følge af særlige træk ved det udførte arbejde ikke kan måles og eller fastsættes på forhånd, eller at medarbejderen selv kan bestemme, hvornår og hvordan arbejdet udføres. Det er endeligt et krav, at der skal være tale om, at medarbejderen har en ledelsesrolle eller i vidt omfang kan træffe selvstændige beslutninger.

“Der skal en hel del til, før en medarbejder kan siges at være ’selvtilrettelægger’. Det er eksempelvis ikke nok

at have flekstid, og der skal foretages en individuel vurdering af hver enkelt medarbejder. Det er ikke tilstrækkeligt, at arbejdsgiverne inddeler medarbejderne i kategorier og herudfra bestemmer, at hele grupper/kategorier er selvtilrettelæggere,” siger hun.

Julie Gerdes tilføjer, at arbejdsgiveren skal kunne forklare, hvorfor en ansat er blevet undtaget, og det skal fremgå af ansættelsesbeviset eller et tillæg hertil, at vedkommende er selvtilrettelægger. Ellers er medarbejderen omfattet af reglerne ligesom alle andre.

På baggrund af Forskerforums beskrivelse af forskernes arbejde, hvor ledelsen råder over en del af deres arbejdstid, og de selv kan disponere over deres forskningstid, vurderer hun, at de videnskabeligt ansatte på universiteterne højst sandsynligt vil være omfattet af reglerne og altså vil skulle registrere deres arbejdstid.

Ministerium: Skal bygge på konkret vurdering

Forskerforum har uden held forsøgt at få Beskæftigelsesministeriet til at afgøre spørgsmålet. Beskæftigelsesministeriet oplyser i et skriftligt svar til Forskerforum, at "Formålet med registrering af lønmodtagernes daglige arbejdstid er at understøtte, at reglerne om maksimal ugentlig arbejdstid og hviletid overholdes. I forhold til lønmodtagere, der er undtaget fra såvel regler om maksimal ugentlig arbejdstid som reglerne om hviletid, gælder kravet om registrering af den daglige arbejdstid ikke. Det vil kunne være lønmodtagere, hvor arbejdstiden som følge af særlige træk ved arbejdet ikke kan måles eller fastsættes på forhånd, eller når lønmodtageren selv kan fastsætte arbejdstiden. Det drejer sig om lønmodtagere, der kan træffe selvstændige beslutninger, eller som har ledelsesmæssige funktioner. Det vil bero på en konkret vurdering i forhold til den enkelte lønmodtager, om den pågældende omfattes af undtagelsen. Der kan henvises til det i lovforslagets bemærkninger anførte om bestemmelsen." ■

EU-DOMMEN OM REGISTRERING AF ARBEJDS- TID

EU-Domstolen afsagde den 14. juni 2019 dom om arbejdsgiveres pligt til at registrere deres medarbejders arbejdstid.

Det var den spanske fagforening CCOO, der anklagede Deutsche Bank for at krænke EU's arbejdsdirektiv, hvoraf det blandt andet fremgår, at medlemsstaterne skal sikre, at alle medarbejdere får en minimumshvileperiode på 11 sammenhængende timer inden for hver 24-timers periode (artikel 3), og at den gennemsnitlige arbejdstid i løbet af en syvdagesperiode ikke overstiger 48 timer inklusive overarbejde (artikel 6).

EU-Domstolen nåede frem til, at medlemsstaterne er forpligtede til at pålægge arbejdsgiverne at indføre et "objektivt, pålideligt og tilgængeligt system, der gør det muligt at måle længden af hver enkelt arbejdstagers daglige arbejdstid".

Dommen giver dog mulighed for at undtage medarbejdere fra at tidsregistrere, hvis arbejdstidens længde som følge af de særlige træk ved det udførte

arbejde ikke kan måles eller fastlægges på forhånd, eller når lønmodtageren selv kan planlægge sin arbejdstid eller har ledelsesmæssige funktioner.

I en fortolkningsmeddelelse fra EU-Kommissionen er det anført, at undtagelsesbestemmelsen kan omfatte "højtstående ledere" (som vel at mærke ikke er registrerede direktører) og "visse eksperter, erfarne advokater i et ansættelsesforhold eller akademikere, der har betydelig frihed til at bestemme deres arbejdstid".

EU-dommen pålægger medlemsstaterne at indføre kravet om registrering af arbejdstiden i den nationale lovgivning. I Danmark har arbejdsmarkedets parter og regeringen drøftet implementeringen i Beskæftigelsesministeriets Implementeringsudvalg.

Lovforslaget forventes vedtaget senest i slutningen af januar næste år med henblik på implementering i juli 2024.

Forskningsreserven på 4,2 milliarder kroner fordelt – mere end halvdelen øremærket til grøn forskning

Et flertal bestående af regeringen og samtlige Folketingets øvrige partier har fordelt forskningsreserven på 4,2 milliarder kroner for 2024.

Pengene bliver fordelt som en delaftale om finansloven for at sikre, at regeringen lever op til sin egen målsætning om, at det offentlige forskningsbudget skal udgøre én procent af BNP (bruttonationalproduktet) svarende til 28,7 milliarder kroner.

Partierne har øremærket 2,6 milliarder kroner til forskning, der skal understøtte den grønne omstilling. Det drejer sig eksempelvis om midler til forskning i CO₂-lagring, fremtidens plantebaserede fødevarer og reduktion af madspild, arktisk forskning og klima, varsling og viden om oversvømmelse og tørke og håndtering af PFAS.

Derudover er aftalepartierne blevet enige om en række nye initiativer.

Inden for nye teknologier og innovation er der afsat én milliard kroner til kvanteteknologi, kunstig intelligens og rumforskning.

På sundhedsområdet er der afsat 0,8 milliarder kroner til blandt andet den patientnære kliniske forskning, sundhedsteknologi, ulighed i sundhedsvæsenet og det borgernære sundhedsvæsen i kommunerne. Der er også afsat penge til ny viden om, hvordan miljøfremmede stoffer påvirker fertilitet. Partierne er desuden enige om at belyse den danske medicinske forskning i forhold til forekomsten af sygdomme blandt henholdsvis kvinder og mænd.

Aftalen styrker forskning inden for psykiatri og afsætter midler til at styrke den praksisnære forskning i ensomhed og mistrivsel, udsatte børn og unge og læring og trivsel i grundskolen og på erhvervsuddannelserne med videre. En

særlig delaftale prioriterer over 0,3 milliarder kroner til at styrke fri forskning og fremtidens forskertalenter.

Uddannelses- og forskningsminister Christina Egelund udtaler i en pressemeddelelse:

"Det er lykkedes at lande en bred aftale, der sikrer, at dygtige forskere på helt centrale områder kan gøre os klogere på den verden og det samfund, vi lever i. De 4,2 milliarder kroner skal blandt andet give os løsninger på klimaudfordringerne og udfordringerne i sundhedsvæsenet samt viden om, hvordan vi håndterer nye teknologier. Jeg er især tilfreds med, at det er lykkedes at skaffe opbakning til en styrket dansk deltagelse i det internationale rumsamarbejde." ■

Med 30 millioner fra Villum Fonden i ryggen lykkedes det forskere på Institut for Kemi ved AU at følge, hvordan en enkelt natriumion gradvist opløses af enkelte atomer i flydende helium – et studie, der for nylig blev publiceret i Nature. Fremover vil institutter kunne bruge en del af bevillinger som denne til at dække de indirekte udgifter, projekterne medfører.

Aftale løser gammel bevillingsknude

– til dels

I en ny aftale godkender de seks største private forskningsfonde, at en del af deres bevillinger kan gå til at betale indirekte omkostninger ved projekterne. "En spændetrøje er blevet løsnet," siger AU-direktør. Men universiteterne sidder stadig med den største regning.

De senere år har man stadig oftere hørt klager over, at bevillinger fra private fonde paradoksalt nok er blevet en stor belastning for institutterne, fordi de påfører store indirekte udgifter, som ikke kan dækkes af fondsbevillingerne.

Men nu er det slut – måske. I hvert fald har Danske Universiteter indgået en aftale med de seks største private fonde – Novo Nordisk, Lundbeck, LEO, Villum, Velux og Carlsberg – om, at en del af deres bevillinger nu kan gå til de ekstraudgifter, institutterne har.

En aftale, som Danske Universiteter anslår vil give et samlet bidrag på 700-800 millioner kroner – penge, som universiteterne i dag skal finde i deres basismidler.

Diskussionen mellem universiteter og fonde har stået på i mange år.

"At varetage universiteters generelle drift ser vi ikke som omfattet af vores vedtægtsmæssige uddelingsområde, og det er i øvrigt noget, vi mener er et offentligt anliggende," lød det eksempelvis i 2018 fra den tidligere bestyrelsesformand for Novo Nordisk Fonden Sten Scheibye i mediet Danmarks Fonde.

Men efterhånden som de eksterne finansieringers andel er vokset, er de indirekte omkostninger til TAP og bygningsdrift blevet en stadig tungere post på universiteternes budgetter. Og nu bliver den post lettet.

Ønskede dokumentation

Det er nu ikke, fordi fondene principielt har haft noget imod at bidrage til de udgifter, forklarer Thomas Bjørnholm, der er forskningsdirektør i Villum Fonden. Men i modsætning til det faste overhead på 44 procent, som de statslige fonde giver, ønsker de private fonde transparens og dokumentation for udgifterne.

"Fondene har haft fuld forståelse for, at der er indirekte omkostninger. Men fondene ønskede at få specificeret, hvad det er for nogle omkostninger. Det er et sundt princip," siger Thomas Bjørnholm.

Problemet skulle egentlig være løst i det Forum for Forskningsfinansiering, som daværende minister Søren Pind nedsatte i 2017, men som aldrig rigtig

kom i omdrejninger. Til gengæld valgte Danske Universiteter at tage ansvar og hyre revisionsfirmaet Deloitte til at beregne et gennemsnit af, hvad et forskningsprojekt påfører universitetet af ekstraomkostninger. Et initiativ, som Thomas Bjørnholm synes, de skal have "stor ros" for.

På baggrund af Deloitte's beregning har en styregruppe med repræsentanter for universiteter og fonde diskuteret, hvilke og hvor meget af de indirekte omkostninger fondene skal betale. Resultatet blev, at fondsbevillingerne fremover indeholder et fast tillæg på 250.000 kroner per VIP-årsværk, der finansieres af bevillingen, på de våde områder og 200.000 kroner på de tørre områder.

Stadig store udgifter

Glæden over aftalen har været stor på begge sider. "Det er en rigtig god dag for dansk forskning," lød det eksempelvis fra Brian Bech Nielsen, rektor på Aarhus Universitet (AU) og formand for Danske Universiteter.

Men aftalen betyder ikke, at det bliver omkostningsfrit for universiteterne at modtage bevillinger fra de private fonde. Deloitte kommer nemlig frem til, at der for hvert VIP-årsværk er afledte udgifter på 655.000 kroner på de våde områder. Og med et tillæg på 250.000 kroner i fondsbevillingerne efterlader det stadig en regning på 400.000 kroner. På de tørre områder er dækningen lidt større. Her er de afledte udgifter 421.000 kroner, hvoraf fondene altså betaler 200.000 kroner.

Det vil med andre ord stadig belaste universiteternes basismidler at gennemføre eksternt finansierede forskningsprojekter.

Men sådan bør det også være, mener Thomas Bjørnholm. Hvis fondene skulle betale 100 procent af de indirekte omkostninger, vil det gå ud over balancen og universiteternes engagement i projekterne.

"Hvis man forestillede sig, at de private fonde betalte alle omkostninger, ville der ikke være nogen rolle at spille for universiteterne. Det ville være som et forskerhotel, hvor alle, der kan skaffe finansiering, bare kan booke sig ind. Og der er almindelig enighed om, at den model ikke giver maksimal kvalitet. Derfor skal der være et

samarbejde – også om finansieringen – så man sikrer, at universitetet vil satse på det her og lægge noget mandskab, noget plads og nogle basisydelse," siger Thomas Bjørnholm.

Han tilføjer, at aftalen handler om de åbne opslag, som giver forskerne mulighed for at realisere deres egen frie forskning.

Problemer "reduceres"

Fondenes bidrag er fastlagt på baggrund af en fordeling af forskellige typer omkostninger. Eksempelvis betaler fondene 100 procent af omkostningerne til it, universiteterne betaler 100 procent af bygningsomkostningerne, og omkostninger til personaleadministration fordeles med henholdsvis 40 og 60 procent og så videre.

Som direktør for AU var Kristian Thorn tæt på forhandlingerne.

"Jeg oplevede det som et godt, konstruktivt forløb. Vi havde fået opgjort de faktiske omkostninger, og så gik drøftelserne primært på, hvilke andele der skulle finansieres af fonde og universiteter i de forskellige kategorier. Og nu tager fondene en markant andel af de omkostninger, men ikke alle," siger han.

Man har i flere år hørt instituttere klage over, at deres økonomi er blevet drænet af eksternt finansierede forskningsprojekter. Er vi ude over det problem nu?

"Aftalen reducerer i hvert fald problemerne betragteligt. Det er jo ikke alle fonde og alle sammenhænge, men det her har rigtig stor betydning. Nu bliver der frisat basismidler, som potentielt kan finansiere fri forskning. Generelt har universiteterne for få basismidler, men det står klart, at noget af den spændetrøje er blevet løsnet," siger Kristian Thorn.

Årsværk giver bidrag

Som nævnt bliver bidraget afmålt per VIP-årsværk, der betales af forskningsbevillingen – altså projektansatte forskere. Det betyder, at forskningsbevillinger uden ansættelser ikke udløser et tillæg til indirekte omkostninger. Men det mener Kristian Thorn ikke er et problem.

"Antal ansatte på projektet er bedste indikator for, hvad der driver de indirekte omkostninger. Man kunne

selvfølgelig sige, at størrelsen på bevillingen skulle være beregningsgrundlaget. Men vi var enige om, at det ikke er den bedste nøgle. Bevillinger til apparatur trækker eksempelvis ikke store ressourcer på HR og it."

Aftalen er som nævnt indgået med de seks største private fonde. Den supplerer aftalen med de statslige fonde, som giver et fast overhead på 44 procent. De mindre private fonde har dog ingen ordning, og det er ikke umiddelbart på tegnebrættet at forfølge sådan en aftale.

"Selvfølgelig ønsker vi dækning af de faktiske omkostninger bredt. Men der pågår ikke aktuelle forhandlinger om yderligere aftaler. Det er nogle meget toneangivende fonde, der er med i den her aftale. Så vi er meget tilfredse med, at det lykkedes," siger Kristian Thorn. ■

TILLÆG TAGES FRA FORSKNINGEN

Selv om de store fonde nu kommer til at bidrage til forskningens indirekte udgifter, kommer de ikke til at give flere penge til forskningen af den grund. De omtrent 700-800 millioner, fondene fremover forventes at give som bidrag, skal findes i den sum, som fondene i dag giver til de direkte forskningsudgifter.

Dog er der én undtagelse. Carlsbergfondet har meddelt, at man nu vil sætte sin samlede bevillingsramme op med et beløb svarende til bidraget til de indirekte udgifter.

"Hver krone, der går til afledte omkostninger, kompenseres med en krone til direkte forskningsomkostninger. Med den markante forøgelse af vores årlige uddelinger til fri dansk grundforskning ønsker vi at sikre, at vores udgifter til afledte omkostninger ikke spænder ben for den positive udvikling, der tegner sig i vores forskningsstøtte," siger Carlsbergfondets direktør, Lasse Horne Kjældgaard, i en pressemeddelelse.

Fonden har frem til 2027 en årlig uddelingsramme på omkring 600 millioner kroner til grundvidenskabelige formål, og oven i den forventer man at kaste cirka 85 millioner kroner i 2024. Herefter vil man evaluere det tiltag.

Men fra de øvrige fonde er der ikke meldinger om, at den nye aftale vil øge bevillingsrammerne.

"Vi vil gennemgå de forskellige bevillingstyper og hvor relevant øge de enkelte bevillinger for at kunne opretholde den direkte støtte til ansøgeren, med den konsekvens at færre vil modtage støtte," meddeler eksempelvis Jan Egebjerg, forskningsdirektør i Lundbeckfonden, der årligt uddeler omkring 500 millioner kroner.

LEO Fondet oplyser dog til Forskerforum, at man i forvejen havde planer om at udvide bevillingsrammen fra 125 millioner kroner til mindst 250 millioner kroner i 2025, men at det ikke har noget med den nye aftale at gøre.

HAVETS DARIO FO

Pukkelhvalen er lidt af en globetrotter. I løbet af et år kan den svømme, hvad der svarer til et lille maratonløb om dagen, konstaterer hvalforsker på SDU.

Finnen er det sidste, man ser, inden den store pukkelhval i en lang, glidende bevægelse forsvinder under Stillehavets overflade.

Havets kæmper er evigt fascinerende, og pukkelhvalerne stiller gerne op til et show, når der er mennesker i nærheden. Arten er kendt for at være nysgerrig og ikke særlig sky, selv om der er mennesker i farvandet. Så selv om den måske ikke er havenes mest elegante hval, er den absolut en af de mere underholdende.

Billedet af den enorme hvalfinne er taget af Olga Filatova, postdoc ved Biologisk Institut på Syddansk Universitet (SDU), på et af hendes togter med en international gruppe af hvalforskere i det nordlige Stillehav. Her følger de hvalernes vandring mellem yngle- og fødesteder. Og det er imponerende afstande, der er tale om.

Om vinteren opholder pukkelhvaler i det nordlige Stillehav sig i varmere vande ved for eksempel Mexico, Saipan og Hawaii, hvor de parrer sig og føder deres kalve. Om sommeren svømmer de så mod nord for at finde føde, eksempelvis ved Alaska, Beringstrædet og Kamtjatka.

Selv om pukkelhvaler er nogle spasmagere, er de lidt konservative. Observationerne viser, at hvalerne vender tilbage til de steder, de tidligere har været, hele livet. Også selv om de ville kunne finde lige så meget føde med kortere ture. Som eksempel nævner Olga Filatova, at der er flokke, der opholder sig ved Mexico om vinteren og svømmer op til Commander Islands ved Kamtjatka om sommeren. En strækning på 8.200 kilometer i fugleflugtslinje.

“Man kan undre sig over, at de ikke nøjes med at svømme til Alaska, som kun ligger 4.000-5.000 kilometer fra Mexico. Der er også masser af føde. Men det gør de ikke, og det siger noget om, hvor stærke traditioner er blandt pukkelhvaler,” siger Olga Filatova ifølge SDU’s hjemmeside.

Hendes forskningsgruppes arbejde bygger på egne observationer, men de får i høj grad også hjælp fra et interessant borgerforskningsprojekt – sitet happywhale.com. Her kan alle, der observerer en hval, indsende fotos, der bliver registreret og analyseret af en AI-algoritme, der er i stand til at genkende hvalernes individuelle træk. På den baggrund kan man samle et mønster af observationer på enkelte dyr og se på, hvordan de bevæger sig rundt i oceanet.

I forhold til pukkelhvalerne er halefinnerne en rigtig god identitetsmarkør. Alle halefinner er forskellige, og derfor vil algoritmen med et skarpt halefoto have let ved at genkende, hvilken hval der er på spil.

Ved hjælp af de observationer har Olga Filatovas gruppe for eksempel kunnet følge hvalen Frodo, der er blevet spotet ved både Saipan, Mexico og Kamtjatka. På baggrund af de observationer mener forskerne, at det er sandsynligt, at Frodo i løbet af et år svømmer 12.900 kilometer – et lille maratonløb om dagen – plus det løse.

Observationerne af Frodo og en række andre pukkelhvaler er blevet til en forskningsartikel, der er publiceret i tidsskriftet *Endangered Species Research*. ■

SDU Slagelse lukker – RUC står klar i kulissen

Der bliver ikke SDU-uddannelser i Slagelse efter 2027. “Katastrofalt,” siger folketingspolitiker om beslutningen. Men RUC står klar i kulissen til at opstarte nye universitetsuddannelser i byen – hvis der kommer penge på bordet.

Syddansk Universitet (SDU) nedlægger sin campus i Slagelse. Det står nu endegyldigt fast. “Det har desværre ikke vist sig muligt at finde en bæredygtig løsning på den meget udfordrede økonomiske situation, som SDU Slagelse befinder sig i, og som desværre ser ud til at fortsætte blandt andet på grund af udsigten til færre og færre studerende og uddannelsesindtægter,” konstaterer SDU’s rektor, Jens Ringsmose, i pressemeddelelsen om lukningen af Slagelse.

Fra og med næste år vil der ikke blive optaget flere studerende på uddannelserne i Slagelse. De studerende, der er i gang med deres uddannelser, vil dog få lov til at gøre dem færdige, så den endegyldige lukning vil ske i sommeren 2027, meddeler SDU.

Beslutningen har ført til skarpe politiske reaktioner. Det socialdemokratiske folketingsmedlem Frederik Vad, der er valgt i Sjællands Storkreds, er rystet.

“Det her er katastrofalt. Vestsjælland er i top i Danmark, når det kommer til landsdele, hvor flest unge og voksne ikke får en uddannelse overhovedet. Vi er også i bund, når det gælder

antallet, der får en lang videregående uddannelse. Det kan simpelthen ikke være rigtigt!” siger han til Sjællandske Nyheder.

En anden folketingspolitiker fra kredsen, Susie Jessen fra Danmarksdemokraterne, har stillet et § 20-spørgsmål til uddannelses- og forskningsminister Christina Egelund.

“Mener ministeren, at det er et problem, hvis SDU Slagelse må afvikle sine aktiviteter, og hvordan vil ministeren sikre, at vi lever op til ambitionerne i kandidatreformen fra foråret om at sikre et uddannelsesudbud, der bidrager til at løse arbejdskraftmanglen i hele landet også uden for de fire største byer?”

Christina Egelund respekterer dog SDU’s beslutning. Det siger hun til TV2 Øst:

“Uanset at jeg personligt har sympati for dem, der bliver ramt af den her lukning, så er det et udtryk for den situation, vi står i, med små ungdomsårgange. Vi er også bare nødt til at være realistiske her. Og skal man drive en uddannelsesinstitution, skal man have studerende til rådighed.”

RUC: Brug for andre uddannelser

Lukningen af SDU Slagelse sker på baggrund af et forløb, hvor Roskilde Universitet (RUC) forhandlede med SDU om at overtage campussen, dens uddannelser og medarbejdere. De forhandlinger strandede imidlertid i efteråret, da parterne ikke kunne blive enige om, hvor stor en kompensation RUC skulle have for at overtage under-skudsgivende uddannelser.

Men nu åbner den nye situation måske alligevel døren for et RUC-indtog i Slagelse. RUC er nemlig stadig meget interesseret i at starte uddannelser i området.

“Vi har hele tiden lagt billet ind på at lave noget i Slagelse. Vi vurderer, at der i Slagelse er nogle andre behov end de uddannelser, der var der. Det var super-ærgeligt, at de ikke kunne fortsætte, men det var også det, vi konstaterede sammen med SDU – at det ikke kunne hænge sammen økonomisk. Og fra de forskellige aktører hørte vi også, at de uddannelser måske ikke er de mest optimale i forhold til de unge, der bor i området,” siger RUC-rektor Hanne Leth Andersen.

RUC er allerede i gang med et analysearbejde sammen med Region Sjælland, der skal kortlægge, hvilke uddannelser der er brug for i regionen. Her peger pilen i retning af uddannelser, der spiller sammen med uddannelsesinstitutioner, der allerede er i området, for eksempel Professionshøjskolen Absalon og Erhvervsakademi Sjælland.

RUC har længe lagt billet ind på at udbyde uddannelser i Slagelse, siger rektor Hanne Leth Andersen.

“Der er brug for et økosystem af uddannelser på Vestsjælland. Der bor mange unge her, der ikke har lyst til at rejse væk for at blive uddannet, så vi vil gerne samarbejde med de eksisterende institutioner om at skabe nogle uddannelser, som eventuelt også kan have en brobygning til vores uddannelser i Roskilde,” siger Hanne Leth Andersen. Hun nævner områder som sundhed og it.

Kan måske være klar i 2027

Men hvis RUC skal etablere uddannelser i Slagelse, skal der penge på bordet. Og prisen har hun allerede meldt ud: 15 millioner kroner om året i fire-fem år.

“Det er en overordnet beregning af, hvad det koster at udvikle, kvalitets-sikre og få akkrediteret de nye uddannelser. Og det er utroligt vigtigt, at vi får nogle midler til at arbejde med det her, for vi har intet overskud at tage af på RUC, og det skal ikke gå ud over vores eksisterende uddannelser, hvis vi skal gennemføre sådan et udviklingsprojekt.”

Men hvis finansieringen kommer, er det ikke urealistisk, at RUC Slagelse kan være klar til at åbne dørene i 2027, når SDU Slagelse lukker.

“Hvis det kan passes ind i det arbejde, vi i forvejen har omkring kandidatreforment, så vil jeg godt tillade mig at håbe på 2027.”

Ifølge Hanne Leth Andersen er der allerede dialog med politikere om støtte til RUC's udviklingsplaner. Og en, der allerede har meldt ud, at han bakker op, er Frederik Vad.

“Vi bliver nødt til at understøtte, at RUC kan rykke ind med et udviklingsspor i stedet. Ellers efterlades Vestsjælland på perronen. Det kan ikke være rigtigt, at uddannelseslandskabet forandrer sig radikalt, fordi vi har en mellemfase de næste 10-15 år, hvor små ungdomsårgange presser uddannelsesinstitutionerne,” siger han til Sjælland-ske Nyheder og tilføjer:

“Det sidste ord er ikke sagt i denne sag.”

Håber, uddannelse fortsætter i Odense

For medarbejderne i Slagelse har nyheden været trist, men ikke den store overraskelse.

“Nej, egentlig ikke. Det var rimelig klart, at det ikke ville kunne fortsætte,” siger Kenneth Schultz, som er tillidsrepræsentant for de VIP'er i Slagelse, der er ansat ved Institut for Virksomhedsledelse.

Meldingen, som medarbejderne har fået, er, at der frem til midten af januar

vil være en dialogperiode, hvor man skal afklare ønsker og muligheder for fremtiden. Kenneth Schultz' håb er, at ledelsen vil fortsætte med at udbyde kandidatuddannelsen i bæredygtig ledelse i Odense.

“Mine medlemmers ønsker for fremtidige job kommer jo an på, hvilke uddannelser der findes. I Slagelse har vi 'bæredygtig ledelse', som forskningsgruppen er tilknyttet. Og hvis den kan fortsætte i Odense, vil det få de mindste ansættelsesmæssige konsekvenser. Og mit gæt er, at hvis medarbejderne bliver tilbudt at flytte til Odense, vil de fleste sige ja tak,” siger han.

Den samme udmelding om dialogperiode er blevet givet medarbejderne, der er ansat ved Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber, oplyser fællestillidsrepræsentant Anne Magnussen.

SDU i Slagelse udbyder i dag kandidatuddannelsen i bæredygtig ledelse og bacheloruddannelser i erhvervsøkonomi (HA), international virksomhedskommunikation samt en professionsbachelor i engelsk og digital markedskommunikation. ■

Kvindelige ph.d.-studerende har mindre tro på akademisk karriere

Kun 14 procent af de ph.d.-studerende tror, at de har en god chance for at opnå en fast stilling som universitetsforsker. Det er især kvinderne, der tvivler på deres muligheder, viser ny undersøgelse. En naturlig reaktion på kønsskævhed i sektoren, siger lektor.

Vejen fra en ph.d.-grad til en akademisk fastansættelse kan være lang og usikker. Og et flertal af ph.d.-studerende vurderer ikke, at de har gode chancer for at gå hele vejen.

Men det er især kvinderne, der tvivler på egne chancer. Mænd har markant mere tro på sig selv.

Det viser en spørgeundersøgelse blandt ph.d.-studerende, som DM har gennemført i samarbejde med ph.d.-foreningen PAND.

I undersøgelsen, som godt 1.500 har besvaret, siger 57 procent, at de er "uenige" eller "meget uenige" i, at der er gode chancer for en fast stilling på deres område. Kun 14 procent erklærer sig "enige" eller "meget enige" i det udsagn, mens resten stiller sig neutralt.

Ser man på den kønsopdelte opgørelse, er der imidlertid betydelige forskelle. Kvinder ser markant mere pessimistisk på deres muligheder end mændene.

Den tendens ses også i det spørgsmål, hvor de skal vurdere chancerne for at få en postdocstilling efter at have færdiggjort ph.d.-uddannelsen. Også her er kvinderne markant mindre optimistiske end mændene omkring deres muligheder.

Mange ser universitetsforskning som en attraktiv karrierevej. 49 procent er "enige" eller "meget enige" i det udsagn, mens 29 procent er "uenige" og "meget uenige". Men alligevel satser flere på et job uden for universitetet frem for på universitetet – henholdsvis 42 og 31 procent.

Også her er der forskel mellem kønne. Kvinder ser i mindre grad universitetet som en attraktiv arbejdsplads. På trods af det satser de i højere grad end mændene på en akademisk karriere.

Bekymret på universiteters vegne

Vibeke Broe er ph.d.-karrierekonsulent på Aarhus Universitet (AU). Hun hæfter sig først og fremmest ved, at flere satser på en karriere uden for universitetet.

"Nu har jeg arbejdet med karrierevejledning af ph.d.-studerende i mange år, og det er i hvert fald noget, der har skiftet. Jeg vil gætte på, at hvis man havde spurgt om det for otte år siden, så havde det måske været 80 procent, der havde en universitetskarriere som primært mål. Så jeg er egentlig overrasket over, hvor få det er ifølge undersøgelsen. Og på universiteternes vegne kan man måske godt blive lidt bekymret," siger hun.

Tendensen til at flere orienterer sig væk fra universitetet, mærker hun også i sit arbejde.

"Når jeg holder oplæg og spørger ind til, hvordan folk ser deres karrierevej, så bliver der jo færre og færre, som peger på academia som deres foretrukne karrierevej. Så på den måde understøtter det meget fint den fornemmelse, vi jo også selv har. Og jeg ved jo også, at der er fakulteter hos os, som begynder at se det som et problem, fordi det kan være svært at holde på de bedste og især på unge kvinder."

Et problem, men også en succes. De senere år har universiteterne gjort en stadig større indsats for at skabe og tydeliggøre ph.d.-karriereveje i det private erhvervsliv. Det er blandt andet Vibeke Broes arbejde.

"Det viser jo også, at der er mange, der har fået øjnene op for, at der er rigtig fine muligheder for meget spændende karrierer uden for den akademiske verden. Og det synes jeg er en succes."

I forhold til forskellene på, hvor stor tro mænd og kvinder har på en akademisk karriere, er Vibeke Broe mere tøvende.

Manglen på rollemodeller kan påvirke kvindelige ph.d.-studerendes tro på egne muligheder.

“Her på AU har retorikken længe været meget tydelig om, hvor dårlige muligheder der er i det akademiske karrierespor, og at man ikke skal gøre sig nogen forhåbninger. Måske er kvinder mere tilbøjelige til at lytte efter. Og samtidig er mænd måske mere tilbøjelige til at tænke, at der ikke er nogen grund til at tage sorgerne på forskud. Derudover er der ikke så mange kvindelige rollemodeller for de yngre kvinder at se hen imod i academia, og det kan måske have en indflydelse på, om det er et miljø, man kan se sig selv i.”

Bedre løn og ingen bevillingsstress

Salim Hanna, ph.d.-studerende i biomedicin ved Københavns Universitet og en af formændene for PAND, er ikke overrasket over, at flere kigger væk fra universitetet i forhold til en kommende karriere.

“Jeg ser nok mest min egen fremtid i privatindustrien. Da jeg var bachelor, troede jeg, at universitetet var det eneste sted, man kunne forske. Men som kandidat- og ph.d.-studerende har jeg fået øjnene op for mulighederne udenfor,” fortæller han.

Han peger på den usikkerhed om finansiering, der notorisk knytter sig til forskning på universiteterne.

“Man kan se frem til en masse stress

og udfordringer i jagten på bevillinger. Det er måske en af grundene til, at mange ph.d.-studerende er skeptiske over for den vej. Og så er der lønnen. For den samme indsats vil du måske få to eller tre gange så høj løn i industrien. Det er også en væsentlig faktor for mange.”

I den modsatte retning tæller en større grad af frihed på universitetet til selv at vælge, hvad du vil forske inden for, og måske også en større fleksibilitet omkring arbejdstiden.

“Og så er undervisningen også en væsentlig grund. Hvis du er glad for at undervise, at universitetet det rigtige sted at være.”

Salim Hanna fortæller, at han diskuterede undersøgelsens resultater med sine ph.d.-kolleger, og de var overraskede over, at der ikke var flere, der var skeptiske over for muligheden for en akademisk karriere.

“Jeg talte med nogle kvindelige kolleger, og de havde forventet, at det var syv ud af ti, der ikke troede på en fast stilling i academia.”

I PAND har man diskuteret, at en forskerkarriere også indebærer et element af ledelse, og at ledelsestræning burde være en del af forskeruddannelsen. Det er kompetencer, mange ph.d.-studerende er usikre på, og det vil styrke selvtilliden i forhold til en akademisk karriere, siger Salim Hanna.

Ledelsesansvar at vise nye veje

Et konkret bud på, hvorfor kvinder har mindre tro på en akademisk karriere, har Alex Klinge, lektor i kommunikation og ligestillingsansvarlig på Copenhagen Business School. Det handler om rollemodeller.

“Når vi ser på hierarkierne på universitetet, så er det jo altså bare sådan, at jo længere op du kigger, jo større er overvægten af mænd. Det vil sige, at når du står nede i bunden og kigger op, så er din tendens til at tænke, at der er plads til sådan en som mig, langt større, hvis man er mand, end hvis man er kvinde. Det er en helt naturlig kognitiv reaktion,” siger han.

Ligestillingsproblematikken på universiteterne er fuldt anerkendt, og Alex Klinges opgave som ligestillingsansvarlig er en følge af et *gender equality*-program, som alle universiteter har indført.

Men det er et langt, sejt træk at ændre kultur.

“Noget af det, vi kan gøre, er at gøre opmærksom på, at det her er en faktor – at vi allerede prædestinerer vores medarbejdere gennem den måde, organisationen ser ud på. Det kan vi gøre opmærksom på over for vores mellemledere, især selvfølgelig institutlederne, som har ledelsesansvaret for vores akademiske medarbejdere. De skal være opmærksomme på, at de gennem deres måde at vise organisationen på modgår den virkelighed, vi har i dag, og prøver at arbejde i retning af en anden virkelighed.”

Det er især i den personlige karrierecoaching, at lederne kan gøre en forskel.

“Det er ikke *one size fits all*. Man er nødt til at udvikle løsninger, der er tilpasset den enkelte forskers virkelighed og virkelighedssyn. Og så skal man måske bruge mere tid på at tale med de unge kvinder, man gerne vil fastholde, og sige: Du har alt, hvad der skal til. *Don't worry*, bare klø på.” ■

Når poesi og videnskab mødes

Inden for et felt, hvor poesi og videnskab sjældent rører ved hinanden, vil ph.d.-studerende i filosofi Cille Hvass Holm genoplive tyske tanker fra romantikken om det, hun kalder 'poetisk videnskab'.

Hvis et træ falder i skoven, og der ikke er noget menneske til at høre det, siger det så stadig en lyd?

Når man stiller ph.d.-studerende Cille Hvass Holm det klassiske filosofiske spørgsmål, er hun ikke i tvivl.

"Ja. Selvfølgelig."

Svaret på det spørgsmål opsummerer på en måde hendes ph.d.-projekt. Det handler nemlig om, at naturen lever og taler, uanset om der er et menneske, der lytter eller iagttager den. En filosofisk tanke fra romantikken, der ifølge Cille Hvass Holm er i opblomstring, fordi den er relevant i den nutidige samtale om klima og økologi.

Cille Hvass Holms ph.d.-projekt handler om et begreb, hun kalder 'poetisk videnskab': en videnskabsfilosofi om, at videnskab og natur er poesi. Hun parafraserer et citat af den tyske forfatter og filosof Schlegel:

"Udgangspunktet er, at al kunst skal blive til videnskab, og al videnskab til kunst," siger Cille Hvass Holm.

Cille Hvass Holm forklarer, at der er en strukturlighed mellem mennesket og naturen, idet begge består af fysiske og kemiske processer.

"Ligesom naturen har fotosyntesen, har mennesket også kemiske processer i kroppen. Fordi mennesket er i naturen – eller verden – så forstår vi den ikke udefra, men indefra. Vi bør forstå os selv i sammenhæng med den, ikke adskilt fra den. Når vi som mennesker betragter naturen, betragter vi i lige så høj grad os selv."

Cille Hvass Holm ved, at det for nogle kan lyde en smule vagt. Hun håber også, at hun i løbet af ph.d.-skrivningen lærer endnu mere om, hvordan hun bedst kan forklare projektet til andre.

For nu opsummerer hun det således:

"Det handler om spørgsmålet om, hvad og hvordan vi kan vide noget om verden."

Natur er poesi

Cille Hvass Holm er filosof. Hendes ph.d.-projekt handler om den tidlige tyske romantiske filosofi. Hvordan den så på verden og nærmere bestemt naturen.

Grundlæggende handler det om, at naturen i sig selv indeholder en poesi. Hvad natur er, er den ph.d.-studerende ikke kommet helt nær. Hun vil faktisk helst ikke indsnævre det helt endnu.

"Naturen har sin egen gang med sit eget kaos. Mennesket er også en del af naturen og er derfor ikke komplet fremmed over for den, fordi vi er

Siden februar i år har Cille Hvass Holm skrevet sin ph.d. på Aarhus Universitet på den såkaldte 4+4-ordning. Det vil sige, at hun samtidig er i gang med det sidste år af sin kandidat, og at ph.d.en tager fire år.

naturprodukter i os selv. Vi er ikke et udenforstående blik. Vi er der allerede," siger hun.

Uagtet den endelige definition på naturbegrebet, så beskæftiger Cille Hvass Holm sig med den filosofiske tanke om, at naturen indeholder poesi. Selv en lille del af naturen såsom et græsstrå.

"Et græsstrå indeholder poesi. En poesi, jeg tillægger den, men som den stadig ville indeholde, selv hvis jeg ikke betragtede den," siger Cille Hvass Holm.

En af tankegangene, hun fokuserer på, er at udfordre den gængse opfattelse af naturen som død materie og en simpel række af årsagssammenhænge uden sin egen vilje.

“Det betyder, at processer i for eksempel planter sker simultant. Samtidig med at et blad i planten bliver udviklet, springer en blomst ud et andet sted. Vi kan ikke adskille de øjeblikke fra hinanden,” siger hun.

Genoplivning af den gamle romantik

Specielt én bestemt person lægger grundstenen for Cille Hvass Holms ph.d.-projekt: tyskeren Friedrich von Hardenberg, bedre kendt under sit pseudonym Novalis.

Han var digter og filosof – og så var han også videnskabsmand. Især hans encyklopædi over videnskaben er Cille Hvass Holm interesseret i. Det, som den tyske romantiker kaldte ’Wissenschaft der Wissenschaften’: videnskab om videnskaben.

Novalis er relevant i en særlig periode i den tyske romantik fra 1794 til 1801, hvor de forskellige naturvidenskaber blev specificeret og bevægede sig længere og længere fra hinanden. Her havde han fokus på en subjektiv filosofi om naturen.

“Men hvor andre filosofiske positioner ville se naturen som et objekt for mennesket – som er subjektet – så ville de her romantikere sige, at naturen i sig selv er et subjekt, fordi den også har en form for bevidsthed, som den henvender sig til os med. Det er et lige forhold, som alligevel ikke er komplet identisk,” fortæller Cille Hvass Holm.

Fordi Novalis var så central for den poetiske videnskabsopfattelse, markerer hans død i 1801 også slutningen på perioden, som Cille Hvass Holm beskæftiger sig med i sit studie.

En mosaik af baggrundviden

Med en bachelor i engelsk med tilvalg i idéhistorie og en igangværende kandidat i filosofi sideløbende med ph.d.en har Cille Hvass Holm en bred faglig baggrund. Det passer på finurlig vis til hendes ph.d.-projekt, som på samme vis søger at forene forskellige grene af videnskaben i ét.

Cille Hvass Holm kalder sit ph.d.-projekt for en rekonstruktion, fordi tankerne i sig selv ikke er nye – de er faktisk langt over 200 år gamle – men de skal i hendes projekt samles og systematiseres. For eksempel bruger Cille Hvass Holm sin baggrund i sprog og

litteratur til at analysere tekster fra forfatteren Goethe, som hun argumenterer for, at Novalis var kraftigt inspireret af.

Det er både fjernt og vigtigt

Cille Hvass Holm ved, at folk, som ikke studerer filosofi, måske vil synes, at hendes ph.d.-projekt er en smule fjernt fra dem.

“For nogle virker filosofi måske intimiderende, fordi den vil pille alt fra hinanden. Det kan være uoverskueligt. Den komplekse filosofi vil gerne komme alle andre til gode, men samtidig skal den også have lov til at være kompleks,” siger hun.

Spørger du humanister, hvad et menneske består af, ville de karikeret set ifølge Cille Hvass Holm sige, at mennesket er et socialt væsen, som består af håb, drømme, tanker og kunstneriske evner. Spørger du derimod naturvidenskabspersoner, hvad et menneske består af, fortæller Cille Hvass Holm, at de karikeret ville sige ord som blod, muskler, nerver og kognitive processer.

Alle disse ting og flere er til stede i mennesket samtidig. Pointen i Cille Hvass Holms forskning er, at man kan opdage krydsfeltet mellem umiddelbart forskellige verdens- og virkelighedsopfattelser gennem poesien.

“I naturen kan poesien mødes med det videnskabelige sprog, uden at noget har forrang frem for noget andet. Poesien er den medierende stemme, hvor tanker, følelser og fantasi kan tale sammen med de naturlige aspekter af mennesket som for eksempel blod og de kognitive evner.”

Gentænkning af menneskets position

Projektet har to formål for hende. På den ene side vil hun gerne bidrage med viden til fagmiljøet. Lige så meget ønsker hun at være med til at åbne samtaler om menneskets position i forhold til naturen.

Hun vil gerne bidrage til, at folk tænker anderledes om verden. Hun sætter selv metaforiske gåseøjne om det klicheprægede begreb ’i disse klimatisder’ – men det er det, hun mener.

“For tiden gentænker vi menneskets position i verden i en klimasammenhæng. Vi diskuterer klima, kød, affald. Vi skal tænke anderledes om verden.”

VIS DIT PH.D.-PROJEKT

Hvem: Cille Hvass Holm.

Hvad: Et forsøg på en rekonstruktion af en videnskabsfilosofi, jeg kalder poetisk videnskab, der har til hensigt at samtænke kunst og videnskab. Antagelsen er, at denne videnskab beror på en grundlæggende æstetisk epistemologi – en teori om, hvordan og hvad vi ved, der er medieret gennem æstetisk erfaring – som privilegerer poesien som en særlig erkendelsesmodus grundet dens reflektive natur.

Hvor: Afdeling for Filosofi og Idéhistorie, Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet.

Hvorfor: Projektet forsøger at stille grundlæggende spørgsmål om, hvordan vi tilgår, undersøger og forstår den verden, vi er i. Først og fremmest skal projektet ses i lyset af den umiddelbare tilbøjelighed til at tænke kunst og videnskab som separate discipliner. Uanset hvor langt de er fra hinanden, beskæftiger begge discipliner i et eller andet omfang sig med meningskabelse og undersøger verden omkring os. Fælles for dem begge er, at de kan afgrænse og udfordre vores forestillinger om, hvad og hvordan vi ved, og dermed påvirke den måde, vi opfatter og giver mening til verden i almindelighed. Ved at udforske alternative videnssystemer, som den poetiske af slagsen, kan man på en produktiv måde udfordre stadig mere rigide skel i måder at vide på.

Det handler altså ikke om, at videnskab skal formidles i det jambiske pentameter – en særlig rytmsk digtform – eller hvorvidt træet siger en lyd i skoven, hvis intet menneske er til stede.

Spørgsmålet i Cille Hvass Holms ph.d.-projekt er snarere, hvordan vi gør omverdenen – blandt andet naturen – meningsfuld for os. ■

Afløseren for skandaleramt it-system koster 330 millioner kr.

Det kostede mere end 800 millioner kroner, var forsinket i årevis og kom aldrig til at virke. Nu har syv af de otte universiteter fundet afløseren for det mere end 25 år gamle nedbrudstruede studieadministrative it-system STADS. Valget er faldet på en løsning fra danske Fluidio, der bygger på systemet Education Cloud udviklet af amerikanske Salesforce. AU har sendt sit eget studieadministrative system (SIS) i udbud.

Føljetonen om det mere end 25 år gamle it-system STADS ser nu langt om længe ud til at finde sin afslutning. Systemet er forældet og truet af sammenbrud, men alligevel er universiteterne afhængige af det i forbindelse med deres studieadministration, da alt fra optagelse af studerende til studieordninger, karaktergivning, eksamensbeviser, tilmelding til undervisning og eksaminer samt merit- og dispensationsansøgninger håndteres gennem systemet.

Syv af de otte universiteter – Aarhus Universitet (AU) har valgt at gå enegang – har efter en udbudsrunde valgt en cloudløsning, hvor software, service- og tjenesteydelser stilles til rådighed via internettet.

Prisen bliver 330 millioner kroner og leveres af den danske virksomhed Fluidio, der bygger løsningen på systemet Education Cloud, der er udviklet af Salesforce. Mange private virksomheder benytter allerede Salesforce til at sælge, servicere, markedsføre, analysere og oprette forbindelse til deres kunder.

Et konservativt marked

Mads Henrik Bang, it-direktør på Danmarks Tekniske Universitet (DTU), har haft ansvaret for indkøbet af afløseren for STADS på vegne af de syv universiteter.

Han fortæller, at det er en kombination af pris og kvalitet, der gjorde, at de valgte Salesforce-løsningen fra danske Fluidio.

Kravene har været, at det nye system skal sætte de studerende i centrum ved at samle alle informationer, de skal bruge i forbindelse med deres uddannelser, ét sted. Systemet skal også forbedre arbejdsgangene på universiteterne og dermed øge effektiviteten, og så skal det give lederne bedre information om eksempelvis frafald og optagelse.

Ifølge Mads Henrik Bang har de blandt andet skelet til en rapport fra det amerikanske forsknings- og konsulentfirma Gartner Group, der har undersøgt markedet for studieadministrative it-systemer.

“De beskriver det som et forholdsvis konservativt marked, der har været langsomt til at tilbyde cloud-løsninger, og som er uden den store dynamik, men Salesforce er en af de nye spillere i markedet, der har bragt ny inspiration og har fokus på at sætte kunderne i centrum,” siger han.

Det har også spillet ind, at universiteterne får et afprøvet produkt, som allerede bliver benyttet af en række universiteter i blandt andet Sverige, Norge og Finland.

Afløseren for STADS har været længe undervejs, og Mads Henrik Bang kan heller ikke oplyse, præcis

hvornår det nye system kan tages i brug, da de i øjeblikket forhandler med leverandøren om detaljerne i aftalen, herunder tidsplanen for udrulningen.

Det er planen, at systemet først skal testes i en pilotfase, når det er klart. Derefter sker udrulningen gradvist startende med Københavns Universitet og DTU i første bølge, Copenhagen Business School og IT-Universitetet i anden bølge afsluttende med de resterende tre universiteter i tredje bølge, formentlig primo 2027, hvis den oprindelige tidsplan ellers holder.

STADS: en skandale til 800 millioner kroner

Der kan altså gå flere år, inden sidste kapitel om it-skandalen STADS kan skrives. Oprindeligt blev der i 1991 bevilget 65 millioner kroner til VUE-projektet (Videregående Uddannelsers Edb-system), som STADS var en del af. I 1998 konkluderede Rigsrevisionen, at tidsplanen var overskredet med fem år, at systemet ikke levede op til målsætningen, og at der samlet var brugt mindst 800 millioner kroner på projektet. I 2015 advarede universiteterne Uddannelses- og Forskningsministeriet om, at STADS var fejlbehæftet og var truet af at bryde sammen, men først i 2018 tog ministeriet initiativ til projektet Kopernikus, som i samarbejde med de otte universiteter skulle finde afløseren for STADS. I 2021 gav ministeriet op og overlod opgaven til universiteterne selv, og i slutningen af januar i år besluttede AU at gå enegang i søgningen efter et nyt system, da universitetet var nået frem til, at man kunne gøre det bedre, billigere og hurtigere alene.

Forbedring for ansatte og studerende

Claus Riis Pedersen, landechef hos Fluidio Danmark, oplyser, at Education Cloud, som Fluidio bygger systemet på, har til formål at holde studerende og ansatte tæt forbundet gennem et system, der er mere effektivt, enkelt og brugervenligt.

Det nye studieadministrative system vil understøtte en lang række af universiteternes processer, herunder opbyggelse af uddannelserne, tilmelding til fagelementer eller prøver, registrering af prøveresultater, behandling af studentsager, kommunikation og vejledning samt betaling og indberetning til myndighederne. Det bliver også muligt at digitalisere en række af de processer, der i dag er fysiske, og ansatte og studerende vil kunne arbejde på tværs af institutioner, da de vil blive mødt af en brugergrænseflade, de kender, eftersom der er tale om en ens standardløsning.

“Det vil gøre en masse ting nemmere for både de studerende og de ansatte. For eksempel vil en studerende, der flytter sin uddannelse til et andet universitet med samme studieadministrative system, opleve en langt mere gnidningsfri overgang, fordi fag og meritter automatisk bliver overført. Det betyder, at den studerende ikke manuelt skal sende dokumentation

for gennemførte fag til det nye universitet, da alt kan klares online,” siger Claus Riis Pedersen.

Han tilføjer, at det vil være markant nemmere løbende at opdatere systemet, så det hele tiden er tidssvarende, fordi det er en cloudløsning.

AU klar med udbud

På AU skriver ledelsen i en intern nyhed til medarbejderne, at Folketingets Finansudvalg har givet grønt lys til at sende universitetets studieadministrative system (SIS) i udbud. Målet er at finde et internationalt standardsystem, som “både kan udvikle sig med markedet og med AU’s egne behov”, skriver ledelsen.

Valget forventes at blive truffet inden sommeren 2024, og fra efteråret 2027 skal SIS være ryggraden i AU’s studieadministration, når Uddannelses- og Forskningsministeriet udfaser STADS.

Ambitionerne er blandt andet, at det nye system skal “give AU mulighed for at videreudvikle og forbedre den personaliserede portal mitstudie.dk, som giver de studerende én samlet indgang til studieinformation og selvbetjeningssystemer. Derudover skal det nye SIS-system kunne bidrage til at optimere de studieadministrative processer og arbejdsgange for den enkelte medarbejder og på tværs af studieadministrationen – og samtidig højne kvaliteten af de data, der fødes ind i AU’s relaterede systemer”. ■

Henrik savnede et værktøj i sin undervisning – nu har han udviklet det selv

Tegnede svar giver flere muligheder og bedre information end multiple choice-test. Det vurderer Henrik Skov Midtiby, der har udviklet et værktøj, hvor studerende kan tegne svar på spørgsmål, han sender ud i løbet af undervisningen.

Når Henrik Skov Midtiby vil tjekke, om hans matematikstuderende på Syddansk Universitet (SDU) har forstået undervisningen, får de lov til at tegne svarene på hans testspørgsmål. Ved hjælp af et digitalt værktøj, han selv har udviklet, kan de studerende tegne svarene – sætte streger, tegne kurver og så videre – på en billedfil, han lægger op i en webapp. Og ved at akkumulere alle tegnesvarene i samme billede får han et hurtigt overblik over, hvor mange der svarer rigtigt, og hvilke fejl der bliver begået.

“Jeg kender ikke andre værktøjer, der giver samme overblik. Det giver mig svar på, om de har styr på emnet, og jeg kan gå videre, eller om jeg skal fortsætte med at forklare og komme med eksempler. På den måde er den løbende feedback fra de studerende i undervisningen utrolig vigtig, for det gør, at jeg kan bruge tiden effektivt. Og det at lade de studerende tegne svarene giver mig mulighed for at få feedback på en anden måde, end jeg ellers kunne få,” siger Henrik Skov Midtiby, der er lektor ved Mærsk Mc-Kinney Møller Institutet på SDU.

Classroom Shared Drawing er et SRS – *student response system* – der kan beskrives som en tegneudgave af Kahoot. Forskellen er bare, at den ikke som Kahoot og andre multiple choice-værktøjer er afgrænset til blot at give fire-fem svarmuligheder, som den studerende sætter kryds ved. Her skal de studerende selv formulere svaret i visuel form.

Med de studerendes mobiltelefoner som medie kan underviseren sende spørgsmål og små opgaver ud i løbet af undervisningen, som de skal svare på i form af tegninger.

TESTPERSONER SØGES

I forbindelse med udviklingen af Classroom Shared Drawing søger Henrik Skov Midtiby undervisere, der har lyst til at bruge og teste værktøjet. Interesserede – også i gymnasier og andre institutioner – er velkomne til at henvende sig via hemi@mmpi.sdu.dk og få tilsendt en testbrugeradgang.

Svært at bruge multiple choice

Det var netop begrænsningerne ved multiple choice, der satte ham i gang med at udvikle sit eget værktøj. “Jeg har undervist i matematik siden 2012, og på et tidspunkt begyndte jeg at savne et værktøj, der kunne give mig mere indblik i, hvor de studerende var henne i processen. Jeg havde lært på pædagogikum at bruge multiple choice-spørgsmål. Men jeg oplevede, at det faktisk var rigtig svært at bruge. Særligt

i forhold til at udarbejde ikkekorrekte svarmuligheder, der stadig virkede plausible, og som kunne afdække, hvad de studerende ikke forstod,” fortæller han.

I sin søgen faldt han over nogle response-værktøjer, der baserede sig på billeder, som de studerende kunne skrive og tegne på – henholdsvis The Answer Pad og Infuse Learning. Men begge havde mangler og blev aldrig rigtig færdigudviklet.

“Men jeg kunne se, at der var et perspektiv i det her med at lægge et billede eller et spørgsmål ud til de studerende og så få feedback gennem tegninger. Og da jeg har studeret datalogi og er vant til at skrive computerkode, så besluttede jeg mig for selv at lave det.”

Classroom Shared Drawing kommunikerer via et website, som de studerende får udleveret et link eller en QR-kode til og går på via mobiltelefonen. På sitet har underviseren lagt et billede, som hver enkelt studerende kan tegne direkte på som i et simpelt tegneprogram. Det kan for eksempel være billedet af et koordinatsystem, hvor de studerende skal indtegne en kurve på baggrund af en funktion.

Visualisering af misforståelser

De tegnede svar fra samtlige studerende kommer ind på underviserens skærm i realtid, så man blandt andet kan observere, hvor hurtigt svarene indløber. Og når man akkumulerer alle besvarelserne, giver det et visuelt billede af, hvor stor en del af holdet der omtrent har tegnet det samme, og hvilke afvigelser der er.

Henrik Skov Midtiby viser som eksempel et billede fra et testspørgsmål, han har stillet i sin undervisning. En masse streger oven i hinanden i et koordinatsystem viser, at de fleste er enige om, hvordan kurven skal se ud. Men billedet viser også et antal streger, der går helt andre veje. Og det er i virkeligheden det interessante.

“Det er 80 studerende, der er kommet med deres svar her. Og jeg kan se, at hovedparten af klassen har forstået, hvad den her ligning gør. Men jeg kan også se, at der er nogle, der har misforstået noget. Nogle har tegnet en ret linje ind, nogle har givet den en anden hældning. Så på den måde kan jeg få et indblik i, hvor mine studerende er henne, og om vi skal snakke mere om det her.”

Han plejer normalt at vise de akkumulerede svar på storskærmen og bruge det som udgangspunkt for en opfølgning.

“Hvis der er lige mange, der har rigtigt og forkert, så kan jeg finde på at sige: Vi er åbenbart meget uenige om, hvordan den her opgave skal løses. Prøv lige at snakke med sidemanden om, hvad I mener, og så prøver vi at svare igen om lidt. Jeg kan også selv udvælge nogle besvarelser og spørge, om nogen vil sætte ord på, hvorfor de har svaret på den måde.”

“En lejlighed til at grine lidt”

For Henrik Skov Midtiby er programmet godt til at give ham et overblik over de studerendes forståelse. Men så virker det også som et sjovt afbræk, hvor de studerende bliver aktiveret og har en naturlig nysgerrighed, i forhold til hvordan deres svar adskiller sig fra resten af holdets.

“De studerende vil enormt gerne se den fælles tegning, der i sidste ende kommer ud af besvarelserne. Det giver også en slags direkte feedback til de studerende, i forhold til om de har forstået det rigtigt og ligger på niveau med de andre på holdet. Men samtidig er det anonymt, så der er ikke nogen, der bliver udstillet, og det er trygt for alle. Jeg kan heller ikke se, hvem der svarer hvad, medmindre de studerende vælger det.”

Og skal underholdningsværdien helt i top, er det et sikkert hit at lade besvarelserne foregå, så de kan ses ’live’ på storskærmen. Men den funktion er nu mest til pausesjov, siger Henrik Skov Midtiby.

I forbindelse med undervisningen har han evalueret de studerendes oplevelse af Classroom Shared Drawing, og her blev der sat pris på den adspredelse, det skabte. “Det giver en lejlighed til at grine lidt”, “Det er interaktivt, så det får gang i folk” og “Det er underholdende”, lød nogle af kommentarerne.

Selv har Henrik Skov Midtiby kun brugt værktøjet i forbindelse med sin undervisning i matematik. Men han tror, at det vil kunne bruges bredt over mange fag, hvis man blot omstiller sin tankegang mod det visuelle.

Jo flere typer input, jo bedre

I en artikel i Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift, som Henrik Skov Midtiby har skrevet med

læringskonsulent Nicolas Marinos, gives der eksempler, hvor medicin-studerende skal markere en bestemt knogle på et skeletbillede, eller en opstilling med tre kolonner, hvor studerende med streger skal forbinde filosofier med ideologier og målsætninger.

Artiklen nævner også, hvordan programmet kan bruges på forskellige niveauer – fra enkel markering af svar eller opmærksomhedspunkter til skriftlige svar og tegnede svar.

Endelig taler det visuelle element og det, at de studerende aktiveres på en ikke-skriftlig måde, ind i princippet om at lære med brug af forskellige sanser.

“Vi har alle sammen glæde af at se tingene på forskellige måder. Og får man tilstrækkeligt mange input, så er der på et eller andet tidspunkt informationer nok til, at det siger klik, og så hænger tingene sammen. Så jeg skal som underviser forsøge at levere input, der er så forskellige som muligt, men stadig bidrager til, at de studerende får en god forståelse af emnet. Og kan jeg så få en indikation af, hvad det er, de har misforstået, hjælper det mig til at tilrettelægge, hvordan vi kommer videre.”

Classroom Shared Drawing er endnu ikke færdigudviklet og ikke almindeligt tilgængeligt. I øjeblikket arbejder Henrik Skov Midtiby på at teste det i forhold til at kunne fungere med flere hundrede brugere på samme tid. Det er hans plan at kommercialisere og udbrede programmet i SDU-regi. ■

Eksempel på akkumulerede svar i Classroom Shared Drawing. De studerende er blevet bedt om at tegne en kurve på baggrund af en funktion. Flertallet har tegnet en korrekt kurve, men nogle har vendt den om, og nogle er helt afsporede.

Merete Eldrup fortsætter som formand for KU's bestyrelse

Foto: Søren Svendsen

Merete Eldrup er blevet genudpeget til posten som formand for Københavns Universitets (KU) bestyrelse for perioden 1. januar 2024 til 31.

december 2027. En post, hun har bestredet siden 2019.

Hun er uddannet cand.polit. fra Københavns Universitet og har en lang karriere i centraladministrationen og i den private sektor bag sig. Hun har blandt andet været direktør i JP/Politikens Hus A/S fra 1997 til 2007, hvor hun blev ansat som administrerende direktør for TV 2/Danmark, en post, hun fratrådte i 2019.

Merete Eldrup er, ud over at være formand for universitetets bestyrelse, bestyrelsesformand i Nykredit og besidder derudover en række bestyrelsesposter.

"Merete Eldrup er en usædvanlig stærk kandidat, og vi er i udpegningsorganet begejstrede for, at hun har valgt at stille sig til rådighed for endnu en periode som bestyrelsesformand," udtaler formanden for KU's udpegningsorgan, Christian Grøndahl, som er dr.med. samt medstifter og CEO for SNIPR Biome.

Merete Eldrup ser også frem til at fortsætte arbejdet i bestyrelsen.

"Vi skal fra 2024 implementere KU's nye strategi, hvor der blandt andet er fokus på innovation, de bedste idéer og livslang læring," udtaler den genudpegede bestyrelsesformand.

CBS udpeger to nye bestyrelsesmedlemmer

Copenhagen Business Schools (CBS) udpegningsorgan har efter indstilling fra CBS'

indstillingsorgan udpeget **Pui Ling Lau** og **David Hellemann** som nye, eksterne medlemmer af CBS' bestyrelse. Her erstatter de Michael Rasmussen og Mette Vestergaard, der begge har siddet otte år i CBS' bestyrelse.

Pui Ling Lau er cand.jur. fra Københavns Universitet og har haft en lang ledelseskariere i blandt andet Realdania, Udenrigs- og Statsministeriet, ligesom Pui Ling Lau har været sekretariatschef for Hendes Majestæt Dronningen. Pui Ling Lau har tillige haft en karriere i det private erhvervsliv og har mere end ti års bestyrelseserfaring fra en række bestyrelser.

David Hellemann er koncerndirektør CFO/COO i Nykredit. David Hellemann er cand.scient.pol. fra Københavns Universitet og har haft en lang karriere i Finansministeriet, hvor han var departementschef frem til skiftet til Nykredit. David Hellemann har tidligere været CFO og stedfortrædende administrerende direktør i DR og har indgående bestyrelseserfaring fra særligt finanssektoren.

I forbindelse med udpegningerne udtaler CBS' bestyrelsesformand, Torben Møger Pedersen: "Jeg er meget glad for, at Pui Ling Lau og David Hellemann har ønsket at blive en del af CBS'

bestyrelse. Pui og David har begge solid ledelseserfaring fra både den private og den offentlige sektor, ligesom de begge kommer med et indgående kendskab til det politiske system og har et strategisk blik for de udfordringer og muligheder, som både CBS og samfundet generelt står over for i de kommende år."

Pui Ling Lau og David Hellemann træder ind i CBS' bestyrelse den 1. februar 2024.

Foruden udpegningsorganet har CBS' udpegningsorgan genudpeget eksternt medlem af bestyrelsen Gunnar Bovim for en ny fireårig periode per 1. februar 2024.

RUC henter ny dekan på AAU

Morten Frederiksen bliver ny dekan på Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet. Han kommer fra en stilling som professor og

viceinstituttleder ved Institut for Sociologi og Socialt Arbejde på Aalborg Universitet. Tidligere har han blandt andet været forskningsleder og studieleder.

Morten Frederiksen er uddannet sociolog fra Københavns Universitet, hvorfra han også har en ph.d., og så har han 20 års erfaring fra forskning, der dækker felter som normer og værdier, offentlig administration, civilsamfundsforskning, socialt arbejde og velfærd. I de senere år har han især forsket i civilsamfundets rolle i velfærdssamfundet, frivillighed og samskabelse.

"Jeg ser meget frem til samarbejdet med Morten Frederiksen. Han er en dygtig forsker med solid faglig og ledelsesmæssig baggrund inden for instituttets område. Han vil bidrage til at styrke både instituttet og universitetet med fokus på tværfaglighed, forskningskvalitet, uddannelsesudvikling og eksternt samarbejde – både internationalt og regionalt," udtaler Roskilde Universitets rektor, Hanne Leth Andersen.

Som dekan skal Morten Frederiksen varetage instituttets daglige ledelse og være ansvarlig for den fortsatte udvikling af kvaliteten i instituttets forskning og undervisning.

Morten Frederiksen afløser Peter Kragelund, der er tiltrådt en stilling som direktør for DIIS, Dansk Institut for Internationale Studier. Sammen med de tre øvrige dekaner og rektoratet kommer Morten Frederiksen til at udgøre den øverste ledelse af Roskilde Universitet. Han er tiltrådt den 1. december.

Instituttleder fortsætter på DPU

Claus Holm har siden 2015 været leder af DPU (Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse) ved Faculty of Arts på Aarhus Universitet. Et enigt

ansættelsesudvalg har nu besluttet at ansætte ham som instituttleder for yderligere fem år.

Maja Horst, dekan på Faculty of Arts, der har stået i spidsen for ansættelsesprocessen, glæder sig over, at Claus Holm har takket ja til at fortsætte på posten:

"Claus har gennem sin tid som instituttleder allerede gjort en fantastisk indsats, og hans klare

visioner for, hvordan han gerne vil arbejde videre med medarbejdere og interessenter for at udvikle instituttet i fremtiden, er meget overbevisende. Claus har et meget stort overblik over det pædagogiske felt i Danmark og et stort netværk, som kan understøtte en succesfuld implementering af hans visioner," udtaler hun.

Claus Holm glæder sig til at fortsætte som instituttleder, en stilling, han betegner som et drømmejob:

"Jeg har været leder for DPU i to perioder, og det har været og er fortsat mit drømmejob. DPU er sat i verden for at hæve kvaliteten af dansk pædagogisk forskning og praksis. Det gør vi ikke alene. Det kræver samarbejde med professionshøjskolerne, samarbejde med praksis og samarbejde med stærke universitets- og vidensmiljøer. DPU skal derfor fortsætte med at iværksætte fremsynede initiativer og invitationer til dette samarbejde på alle felter, hvor der er berettigede nationale forventninger om, at DPU er til stede. Vores nye nationale center for PPR-forskning er det seneste eksempel på dette," udtaler Claus Holm.

DPU gennemlevede i 2022 en stor sparerunde, hvor 22 stillinger blev nedlagt for at spare 15 millioner kroner.

97 millioner kroner til 31 forskeres grønne idéer

Danmarks Frie Forskningsfond har uddelt 97 millioner kroner til 31 forskeres originale og grønne idéer, blandt andet til miljøvenlig

fremstilling af magneter, selvkølede batterier og rollespil som værktøj til at forstå og håndtere klima- og miljøkatastrofer for børn og unge.

Ti af forskerne, der har fået midler, er fra Danmarks Tekniske Universitet, syv er fra Københavns Universitet, seks er fra Aarhus Universitet, fem er fra Syddansk Universitet, to fra Roskilde Universitet og en fra IT-Universitetet.

Programmet til fri, grøn forskning har fokus på at fremme kvaliteten af dansk forskning og skal understøtte karriereudvikling for vækstlaget i dansk forskning, blandt andet gennem de yngre forskere. Derfor får hver forskningsidé støtte for op til 2,8 millioner kroner, og hvert forskningsprojekt løber over tre til fire år.

Forskere fra alle dele af den videnskabelige verden har sendt deres idéer ind til fonden. Jan Kofod Schjærring, professor i planternes ernæring fra Københavns Universitet, er formand for det tematiske udvalg, der har udvalgt de 31 nye, originale idéer. Han udtaler:

"Ansøgningerne havde et særdeles højt fagligt niveau, og det tilskriver jeg blandt andet, at det er forskernes egne idéer, som har fået rum og plads til at blive foldet ud. Forskerne selv har så mange originale og gode idéer, der er relevante for den grønne omstilling og grøn forskning, og nu får 31 af de idéer mulighed for at gøre gavn gennem programmet 'Fri, grøn forskning'."

Fra 2020 til og med 2023 har Danmarks Frie Forskningsfond støttet i alt 188 grønne forskningsprojekter med politisk tematiserede midler med godt 800 millioner kroner inden for de tematiske virkemidler 'Grøn omstilling', 'Grøn forskning' og 'Fri, grøn forskning'.

AAU-professor modtager medalje

Professor **Anette Kolmos** fra Institut for Bæredygtighed og Planlægning på Aalborg Universitet har modtaget den såkaldte Leonardo da Vinci-

medalje uddelt af Den Europæiske Forening for Ingeniøruddannelser – SEFI.

Det er den højeste pris, man kan få i Europa inden for Engineering Education.

Anette Kolmos har på både nationalt og internationalt plan været synonym med udviklingen af den problembaserede læring.

Det har hun blandt andet været som leder af Danmarks eneste UNESCO-Center for problem-baseret læring inden for ingeniørvidenskab og bæredygtighed under Aalborg Universitet, som hun selv var en bærende kraft af at få etableret tilbage i 2009. Anette Kolmos modtog medaljen ved en ceremoni i Dublin den 13. september.

Psykologpris til postdoc fra SDU

Ingeborg Farver-Vestergaard, der er psykolog og postdoc ved Institut for Regional Sundhedsforskning, Syddansk Universitet, og Medicinsk Afdeling, Vejle

Sygehus, har modtaget Dansk Psykologforenings Juniorforskerpris 2023 for sin forskning inden for lungesygdomme og sundhedspsykologi.

Prisen har til formål at fremme kvalitets- og forskningsbaseret udvikling inden for det psykologfaglige felt. Med prisen følger en præmie på 25.000 kroner.

Ingeborg Farver-Vestergaard forsker blandt andet i det komplekse samspil mellem åndenød og angst hos patienter med lungesygdomme.

Hun blev indstillet til prisen af klinisk lektor og ledende overlæge Anders Løkke, institutleder Rikke Leth-Larsen, professor ved Aarhus Universitet Maja O'Connor, professor Peter la Cour og direktør i Lungeforeningen Ann Leistikov.

I begrundelsen står der blandt andet: Arbejder helhedsorienteret, engagerer sig i både kliniske retningslinjer og klinisk arbejde. En aktiv brobygger nationalt såvel som internationalt inden for feltet lungesygdomme og sundhedspsykologi, blandt andet via publikationer i både psykologiske og medicinske fagblade og gennem vejledning og undervisning af kommende forskere og klinikere.

Dekanrokeringer på DTU

Danmarks Tekniske Universitet (DTU) har besluttet at ansætte en ny dekan med ansvar for bæredygtighed, diversitet, inklusion og talentudvikling samt DTU's internationale strategiske samarbejde.

DTU's formål er at forske og uddanne på højeste internationale niveau til gavn for samfundet. En opgave, der blandt andet indebærer, at diversitet og inklusion skal fremmes på alle niveauer i organisationen med det formål at få alle talenter i spil. Målet er en mangfoldighed blandt studerende

og medarbejdere, samt at DTU opleves som et universitet med plads til alle, der kan og vil, skriver DTU i en nyhed på universitetets hjemmeside. Samtidig samles ansvaret for DTU's uddannelser og studiemiljø fremover hos dekan **Lars D. Christoffersen** for at styrke DTU's position i konkurrencen om de studerende.

DTU skriver, at ændringerne betyder, at dekan for kandidatuddannelser og internationale strategiske samarbejder Philip Binning ikke længere er en del af direktionen. Han har været på DTU i 20 år først som forsker, underviser og studieleder på det institut, som i dag er kendt som DTU Sustain, og siden 1. januar 2017 som dekan. Philip Binning har i forbindelse med de forestående ændringer, der får virkning fra 1. januar 2024, besluttet at afsøge arbejdsmulighederne uden for DTU.

KU udpeger to nye bestyrelsesmedlemmer

Københavns Universitets (KU) udpegningsorgan har udpeget **Ulrik Vestergaard**

Knudsen og **Ulla Tofte** som nye eksterne medlemmer af KU's bestyrelse for en fireårig periode.

Ulrik Vestergaard Knudsen er vicegeneralsekretær i OECD og har tidligere blandt andet været departementschef i Udenrigsministeriet. Han er cand.polit. fra KU.

Ulla Tofte er museumsdirektør for Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg Slot og har tidligere blandt andet været direktør for M/S Museet for Søfart og for den erhvervsdrivende fond Golden Days. Hun er cand.mag. i historie og dansk fra KU.

De to nye eksterne bestyrelsesmedlemmer indtræder i bestyrelsen den 1. januar 2024, hvor de erstatter professionelt bestyrelsesmedlem Agnete Raaschou-Nielsen, som træder ud af KU's bestyrelse per 31. december 2023, og tidligere direktør for Statens Museum for Kunst Mikkel Bøgh, der udtrådte af bestyrelsen 1. juni 2023 og er blevet ansat som centerleder for det nyoprettede Center for Practice-based Art Studies på Københavns Universitet.

Udpegningsorganet har samtidig gendudpeget bestyrelsesmedlem Jan S. Hesthaven, som er dekan på École Polytechnique Fédérale de Lausanne (EPFL) i Schweiz.

Ny dekan på RUC's største institut

Bjarke Oxlund er den 1. november tiltrådt som ny dekan på Institut for Mennesker og Teknologi på Roskilde Universitet (RUC). Han kommer

fra en stilling som ligebehandlingschef, Institut for Menneskerettigheder, og så kommer han med 25 års erfaring fra forskning og rettighedsarbejde i Danmark, Sydafrika og Cambodja.

Bjarke Oxlund er uddannet antropolog ved Institut for Antropologi på Københavns Universitet, hvorfra han også har en ph.d., og hvor han har været institutleder og professor (MSO) og vicedirektør i Center for Sund Aldring.

Ud over at styrke instituttets internationale og tværfaglige forskning skal den nye dekan bidrage til at udvikle samarbejdsprojekter mellem forskning og praksis.

"Jeg ser meget frem til samarbejdet med Bjarke Oxlund. Han er en dygtig forsker med international horisont, analytisk skarphed og en bred faglig viden inden for Institut for Mennesker og Teknologis område. Han har en dyb ledelseserfaring, kan tænke strategisk og stå i spidsen for at udvikle RUC's største og mest tværfaglige institut. Med Bjarke Oxlund får vi desuden en leder, der er dedikeret til udviklingen af Region Sjælland, hvor han også selv bor," siger Roskilde Universitets rektor, Hanne Leth Andersen.

Som dekan skal Bjarke Oxlund varetage instituttets daglige ledelse og være ansvarlig for kvaliteten i – og ambitionerne for – instituttets forskning og undervisning.

Han afløser Andreas de Neergaard, der er tiltrådt en stilling som prodekan på Science på Københavns Universitet. Sammen med de tre øvrige dekaner og rektoratet kommer Bjarke Oxlund til at udgøre den øverste ledelse af Roskilde Universitet.

Priser til to forskere fra HUM-KU

Lektor i filosofi **Sabrina Ebbesmeyer** fra Institut for

Kommunikation og professor emerita **Elisabeth Engberg-Pedersen** fra Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab har modtaget henholdsvis Einar Hansens Forskningspris og Hæderspris.

Sabrina Ebbesmeyer får forskningsprisen for sin banebrydende forskning i feministisk filosofihistorie, som har givet hende international anerkendelse.

"Jeg føler mig dybt bæret over prisen. Dette er en stor anerkendelse af min forskning. I det seneste år har min forskning fokuseret på kvinders bidrag til filosofihistorien og på de mekanismer, der udelukker kvinder fra vores fortællinger om fortiden. Jeg tror, at denne pris også er med til at synliggøre de intellektuelle bidrag fra kvinder i den tidlige moderne periode, både i Skandinavien og i hele Europa. Det glæder mig meget," udtaler Sabrina Ebbesmeyer.

Einar Hansens Hæderspris går til Elisabeth Engberg-Pedersen for hendes forskning i anvendt lingvistik, især hendes arbejde med tegnsprog og praksisintegration.

"Jeg er virkelig glad for at være den ene af de to modtagere af Einar Hansens Hæderspris 2023. Jeg har udarbejdet lingvistiske analyser af dansk tegnsprog i mere end 40 år. Da jeg startede, var der meget lidt bevidsthed om dansk tegnsprog i det danske samfund, men sproget fik en stor opblomstring i sidste del af 1900-tallet. Efter udbredelsen af cochlearimplantater til døve børn er dansk tegnsprog trængt i baggrunden, ikke mindst i politikernes bevidsthed, men det bruges stadig af mange unge og voksne døve. Med prisen anerkendes dansk tegnsprog som et væsentligt forskningsområde, og det glæder mig meget," siger Elisabeth Engberg-Pedersen. Priserne blev uddelt ved en ceremoni i Lund den 14. november.

NAT-dekan stopper på AU

Kristian Pedersen, dekan på Natural Sciences på Aarhus Universitet, stopper, efter hvad rektor Brian Bech Nielsen beskriver som en gensidig aftale.

Han tiltrådte i 2020.

”Det er en gensidig aftale. Kristian Pedersen har stået i spidsen for fakultetet i en krævende omstilling efter delingen af Science and Technology. Fakultetet har desuden som andre fakulteter skullet tage hånd om økonomiske udfordringer. Der, hvor fakultetet står nu, er der imidlertid brug for en anden lederprofil til at føre fakultetet det næste skridt videre,” udtaler Brian Bech Nielsen, der samtidig takker Kristian Pedersen for indsatsen og samarbejdet.

Kristian Pedersen ville dog gerne være fortsat som dekan, fremgår det af et opslag, som han har delt på LinkedIn og X (tidligere Twitter, redaktionen).

”Men nu er det tid til, at en ny dekan skal overtage ansvaret for fakultetet. Rektor vurderer, at der er behov for en anden ledertype til at tage det næste skridt i fakultetets udvikling. Vi har derfor aftalt, at jeg stopper som dekan ved månedens udgang. Lad mig være ærlig. Jeg ville gerne være fortsat som dekan,” skriver Kristian Pedersen.

Institutleder Erik Østergaard Jensen fra Institut for Molekylærbiologi og Genetik er konstitueret, indtil en ny dekan er på plads i løbet af foråret.

To nye prodekaner på NAT-AU

Faculty of Natural Sciences på Aarhus Universitet får to nye prodekaner fra januar 2024. Det drejer sig

om **Ole Bækgaard Nielsen**, leder af Institut for Folkesundhed, Health, der bliver ny prodekan for karriereudvikling, og **Poul Nissen**, leder af forskningscentret DANDRITE, som bliver ny prodekan for forskning, erhverv og innovation.

Ole Bækgaard Nielsen er 62 år, uddannet biolog og ph.d. fra Aarhus Universitet. Han har været professor på Institut for Biomedicin, er medstifter af virksomheden NMD Pharma og har gennem de seneste seks år stået i front på Institut for Folkesundhed.

Poul Nissen er 56 år, kandidat i kemi ved Aarhus Universitet og ph.d. i molekylærbiologi sammesteds. Han er særligt kendt og prisbelønnet for at kortlægge og forstå betydningen af de proteiner, som flyder rundt i membranen omkring kroppens celler, blandt andet natrium-kalium-pumpen. De seneste ti år har han ledet det interdisciplinære forskningscenter DANDRITE (The Danish Research Institute of Translational Neuroscience), som er den danske afdeling af Nordic EMBL Partnership for Molecular Medicine.

Med ansættelsen af de to nye prodekaner består dekanatet på fakultetet fra 1. januar 2024 af konstitueret dekan Erik Østergaard Jensen, prodekan for uddannelse Kristine Kilså, prodekan for karriereudvikling Ole Bækgaard Nielsen og prodekan for forskning, erhverv og innovation Poul Nissen.

RUC-professor vinder Lærebogsprisen

Danmarks største faglitterære pris, Lærebogsprisen, går til **Lisbet Christoffersen**, professor ved Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv på Roskilde Universitet. Hun modtager prisen for den kommende bog 'Dansk kirke- og religionsret'.

Foto: Henrik Schjerve

Juryen beskriver bogen som en relevant, aktuel og nødvendig lærebog om kirke- og religionsret, der bakkes op af et stort hold fagfolk. Med prisen følger 100.000 kroner.

”For mig personligt er det en helt enormt stor anerkendelse af mit bidrag gennem 30 år til udvikling af dansk kirke- og religionsret. Det er samtidig en kæmpe glæde, at stort set alle, jeg spurgte om at medvirke, sagde ja. Jeg vil særligt gerne takke mine tre professorkolleger fra Roskilde Universitet Bjørn Thomassen, Jakob Egholm Feldt og Garbi Schmidt, der hver især har stærk, forskningsbaseret viden at bidrage med,” siger Lisbet Christoffersen.

Hun skal nu sammen med fagfæller i gang med at udvikle bogprojektet. Hun skriver selv udkast til samtlige afsnit i bogen.

”Mit forslag til lærebogen tager afsæt i den aktuelle, mangfoldige religiøse virkelighed i Danmark. En virkelighed, der gør, at der er behov for en samlet gennemtænkning også af de retlige sider af den virkelighed. Bogen bygger på en kombination af min egen mangeårige forskning, et tæt redaktionelt netværk, der repræsenterer akademisk og praktisk faglighed i hele feltets bredde, og et meget stort netværk af landets ypperste forskere i hele feltets bredde,” forklarer hun.

Ifølge Lisbet Christoffersen er det første gang, ikke alene i Danmark, men i Norden, at der skrives én samlet bog om hele det kirke- og religionsretlige felt.

AU-ektor vinder årets Grundfospris

Lektor **Patrick Biller** fra Aarhus Universitet har vundet årets Grundfospris for sin banebrydende forskning i "intet-må-gå-til-spildevandsteknologi" til den grønne omstilling af samfundets industrier.

Patrick Billers forskning tager udgangspunkt i teknologien hydrotermisk forvæskning (HTL), som er en proces, der efterligner de geologiske processer, som i første omgang førte til produktionen af klodens fossile brændstof. Med teknologien kan kulstof, fosfor, kvælstof og andre værdifulde elementer fra eksempelvis spildevandsslam totaludvindes og genanvendes i et cirkulært system, så intet går til spilde, men i stedet erstatter de fossile råstoffer, vi i dag graver op af jorden.

Patrick Biller modtog Grundfosprisen den 9. november ved en ceremoni i Bjerringbro. Prisen består af skulpturen 'Be-Think-Innovate' af kunstneren Flemming Brylle og en kontant betaling på en million kroner, hvoraf 250.000 kroner går direkte til prismodtageren, mens de resterende 750.000 kroner går til forskning inden for området.

Patrick Biller er født og opvokset i Tyskland, men valgte at læse energi- og miljøteknologi på University of Leeds efter sin studentereksamen.

Han kom til Danmark i 2015 og blev en del af det daværende Institut for Ingeniørvidenskab i 2017. I 2019 modtog han et meget prestigefyldt ERC Starting Grant fra EU's Forsknings- og Innovationsprogram Horizon 2020, som gav ekstra fart til hans forskning. Gennem årene har han været en af de vigtigste drivkræfter på verdensplan inden for udvikling af HTL. I starten af 2024 flytter forskerne sammen med industrielle partnere deres forsøgsaktiviteter ud af laboratoriet til spildevandsrensingsanlægget i Fredericia, hvor HTL for første gang i Danmark bliver implementeret kommercielt i fuld skala og med direkte anvendelse af det producerede brændstof i raffinaderiet få kilometer derfra.

Pandemiforsker fra RUC udnævnt til ridder af Dannebrogordenen

Professor ved Institut for Naturvidenskab og Miljø og leder af grundforskningscenteret PandemiX på Roskilde Universitet **Lone Simonsen** er blevet

udnævnt til ridder af Dannebrogordenen for sin forskning i epidemiologi.

Professor Lone Simonsen var under coronapandemien en hyppigt brugt epidemiologisk ekspert i medierne. Igennem mere end 30 års karriere har hun bidraget med vigtig viden inden for folkesundhedsvidenskab og ikke mindst inden for epidemier og pandemier. Hendes arbejde bliver nu belønnet med Dannebrogordenen ved en ceremoni hos H.K.H. Dronning Margrethe.

Under covid-19-pandemien belyste hun blandt andet superspredning af covid-19. Sammen med forskere fra Niels Bohr Institutet demonstrerede hun gennem matematiske såkaldte agentbaserede modeller, hvordan kortlægning af superspredning muliggjorde tidlig begrænsning af smitteudbredelse.

Hendes store eksponering gav hende tilnavnet 'Corona-Lone', og hendes formidling er blevet belønnet med Forskningskommunikationsprisen 2021 fra Uddannelses- og Forskningsministeriet og Forskningsformidlingsprisen 2021 fra Roskilde Universitet, som hun modtog sammen med lektor i matematik Viggo Andreasen. Hun har derudover været medlem af regeringens referencegruppe i Sundhedsministeriet, Statens Serum Instituts ekspertgruppe for matematisk modellering og Sundhedsstyrelsens Advisory Board.

Hæderspris til SDU-professor

Hjerteforeningen og Dansk Karkirurgisk Selskab har givet årets forskningspris til professor og forskningsleder **Kim Houliand** fra Institut for Regional Sundheds-

forskning, Syddansk Universitet, og Forskningsenhed for Karkirurgi i Kolding.

Kim Houliand har markeret sig som en fremtrædende forsker i både dansk og international karkirurgi.

Han var for eksempel hovedforfatter på analysen af karkirurgien i Region Midtjylland, som blandt andet satte fokus på antallet af amputationer på

de midtjyske sygehuse. Netop forebyggelse af amputationer er et område, Kim Houllind qua sin forskning er blandt de mest vidende om.

Han har blandt andet undersøgt, hvilken type behandling der giver det bedste resultat, når det kommer til at bevare patientens ben frem for at amputere. Det er det såkaldte BASIL-2-samarbejde. Resultaterne fra dette internationale studie blev publiceret i The Lancet.

Forskningsprisen på 15.000 kroner blev uddelt på Dansk Karkirurgisk Selskabs årsmøde.

Ny formand for Nævnet for Videnskabelig Uredelighed

Uddannelses- og forskningsministeren har per 1. november 2023 udpeget landsdommer ved Østre Landsret **Mikael Friis Rasmussen** som ny formand for Nævnet for Videnskabelig Uredelighed.

Mikael Friis Rasmussen afløser landsdommer Jens Hartig Danielsen, som har været formand for nævnet siden 1. november 2017.

Udpegningen er sket efter indstilling fra domstolene. Nævnets nye formand er udpeget for en fireårig periode.

Nævnet for Videnskabelig Uredelighed har til opgave at behandle sager om videnskabelig uredelighed. Nævnet bidrager dermed til at styrke og sikre troværdigheden og integriteten i dansk forskning. Sagerne sker som hovedregel efter anmeldelse til den forskningsinstitution, hvor forskningen er udført.

Nævnet består af en formand og otte faglige medlemmer, der tilsammen repræsenterer bred erfaring med forskellige videnskabelige forskningsområder. For hvert fagligt medlem er der en suppleant, som kan indtræde i nævnet ved frafald, eller når det i øvrigt findes relevant.

DTU opretter første kliniske professorat

Tidligere i år underskrev Danmarks Tekniske Universitet (DTU) og Rigshospitalet en hensigtserklæring om at øge samarbejdet og etablere et

strategisk partnerskab for at styrke udvikling og udnyttelse af teknologiske sundheds løsninger til fremtidens patienter. Første udløber af det nye partnerskab er oprettelsen af et fælles klinisk professorat. Den første kliniske professor på DTU bliver professor og overlæge **Måns Magnusson**, der er blevet ansat i en ny stilling delt mellem DTU Sundhedsteknologi og Rigshospitalets Center for Hørelse og Balance. Her skal Måns Magnusson med støtte fra Novo Nordisk Fonden fortsætte sin forskning i transportsyge til fordel for både patienter og videnskab.

Måns Magnusson, der er blandt verdens førende forskere på sit felt, kommer fra en stilling på Lunds Universitet. I sin nye stilling skal han understøtte og udvikle samarbejdet mellem den kliniske forskning på Rigshospitalet og den tekniske forskning på DTU Sundhedsteknologi.

Måns Magnussons opgaver er først og fremmest udvikling af balanceforskning. Ifølge Måns

Magnusson er der mange medicinske problemer, der vil kunne løses bedre med hjælp fra de forskningsteknikker, der findes på DTU. Han vil således udvikle nye undersøgelsesteknikker for patienter med balanceforstyrrelser og svimmelhed – herunder transportsyge.

Ny pressechef på AAU

Foto: Jakob Nielsen, DM

Aalborg Universitet (AAU) har ansat **Jakob Elkjær** i en nyoprettet stilling som pressechef. Han skal sætte den strategiske retning for universitetets pressearbejde og sikre, at AAU's forskning og uddannelser står centralt i de danske medier, og at AAU er til stede i udenlandske medier.

Jakob Elkjær kommer med mange års erfaring inden for journalistik, kommunikation og ledelse – både fra landsdækkende dagblade, fagmedier og politik. Senest har han været pressechef i Fagbevægelsens Hovedorganisation, FH.

“Jeg glæder mig rigtig meget til samarbejdet med Jakob. Han har en meget offensiv profil og et skarpt blik for at læse nyhedsbilledet og sætte dagsorden i den offentlige debat. Samtidig er han vant til at navigere i og samarbejde på tværs af politisk styrede organisationer. Jeg er sikker på, at han kan hjælpe med at udvikle og løfte universitetets tilstedeværelse i den offentlige debat til nye højder,” siger Susse Maria Holst, som er vicedirektør for kommunikation på AAU.

Jakob Elkjær bliver leder af presseteamet i universitetets nye, samlede kommunikationsafdeling og kommer til at arbejde på campus i både København og Aalborg. Han ser frem til at starte i jobbet og vil bruge den første tid på at lære sit nye team og de faglige miljøer at kende.

RUC-prorektor udnævnt til ridder af Dannebrogordenen

Siden 2014 har **Peter Kjær** været prorektor på Roskilde Universitet, hvor han har haft ansvar for forskning og eksterne samarbejder. Han er blevet indstillet til

Ridderkorset for, at han som prorektor i høj grad har udviklet universitetets strategiske arbejde med forskningsfinansiering, forskningsorganisering og universitetets eksterne samarbejder – både på regionalt niveau gennem relationer til kommuner, region og lokale erhvervs-klynger og på internationalt niveau.

Desuden har han haft poster i en lang række bestyrelser, råd og udvalg og er blandt andet bestyrelsesformand for Greve Museum og for Himmelev Gymnasium.

Peter Kjær er uddannet cand.scient.adm. fra Roskilde Universitet i 1990 og ph.d. i statskundskab fra Stockholms Universitet i 1996. Inden han blev ansat som prorektor på Roskilde Universitet, var han leder af Institut for Organisation ved Copenhagen Business School (CBS). Han har forsket i organisationsteori, strategisk kommunikation og sundhedsledelse og var i en periode leder af Center for Health Management på CBS.

Postdocbevilling fra Villum Fonden til otte kvindelige forskere

Foto: Villum Fonden

Fra venstre ses Mengting Li (AAU), Elisa Bassignana (ITU), Ersilia Guarini (KU), Mahak Panchohi (AU), Monica Hamann Sandgaard (RUC) og Nathalie Suhr Eiris Henriksen (DTU). Mie Thorborg Pedersen (SDU) og Maria Scheel (AU) havde ikke mulighed for at deltage.

Otte kvindelige forskere har fået bevillinger på i alt 19 millioner kroner under programmet Villum International Postdoc. De otte unge forskere er udpeget af universiteterne som særlige talenter og herefter fagligt vurderet af Villum Fondens arbejdsgruppe for teknisk og naturvidenskabelig forskning.

Postdocprogrammet støtter fremragende kvindelige forskere inden for teknisk og naturvidenskabelig forskning på netop det tidspunkt i karrieren efter ph.d'en, hvor det store frafald af kvinder i akademiske karrierestillinger på universiteterne starter:

“Med programmet vil vi gerne hjælpe med at fjerne nogle af de barrierer, der er for talentfulde og ambitiøse kvindelige forskere, som er på vej ind i en forskerkarriere på de danske universiteter. Frafaldet er meget uheldigt, for vi risikerer at gå glip af ikke bare dygtige forskere, men også vigtig viden, der kan give os svar på nogle af de store udfordringer, vi står over for. Vi har brug for både mænd og kvinder i forskningsverdenen, ja, mangfoldighed generelt,” siger Jens Kann-Rasmussen, bestyrelsesformand i Villum Fonden.

Som led i programmet skal alle Villum International Postdocs på et længere forskningsophold i udlandet for at sikre internationalt udsyn og netværk. Et udlandsophold kan ofte slå knuder, særligt når man skal have sin familie og partner med sig, og derfor kan postdocs opnå supplerende midler fra Villum Fonden, når de skal udenlands i forbindelse med postdocprogrammet.

Otte nye Villum International Postdocs er: **Elisa Bassignana** (IT-Universitetet), **Ersilia Guarini** (Københavns Universitet), **Nathalie Suhr Eiris Henriksen** (Danmarks Tekniske Universitet), **Mengting Li** (Aalborg Universitet), **Mahak Panchohi** (Aarhus Universitet), **Mie Thorborg Pedersen** (Syddansk Universitet), **Monica Hamann Sandgaard** (Roskilde Universitet) og **Maria Scheel** (Aarhus Universitet).

Har du en navnenhed, som du tænker er relevant, så send den til redaktionen på cbl@dm.dk. Vi kan ikke love, at alle kommer med, og forbeholder os ret til at redigere teksten.

FORSKNINGEN SLÅR DET FAST:

Julemanden tilgodeser ikke artige børn

Hvad var det, der fik julemanden til at styre sin kane uden om 18 medicinske børneafdelinger juledag 2015? Det har en gruppe folkesundhedsforskere undersøgt. Resultatet chokerer og bryder afgørende med vores forestilling om julemanden.

Har du været artig? spørger julemanden den lille dreng. I virkeligheden er han bedøvende ligeglad, viser forskningen.

*He's making a list,
And checking it twice,
Gonna find out,
Who's naughty or nice.
Santa Claus is coming to town*

Artige børn får fine gaver, møgunger får ingen. Den opfattelse har en fast plads i juletraditionen over den ganske verden og indgår utvivlsomt som et vigtigt redskab i diverse børneopdragelsesstrategier ude i de små hjem.

Men ingen – selv ikke de højst besungne legender – er hævet over den sandhedssøgende forsknings skarpe og afslørende belysning.

Således satte fem forskere og to studerende sig for at afprøve, om det kan påvises videnskabeligt, at julemanden forholder sig til artighed, når han lægger sin rute.

Metoden, som forskergruppen med John Park fra Harvard T.H. Chan School of Public Health i spidsen greb til, var at undersøge, hvilke faktorer der var afgørende for, om julemanden besøgte britiske hospitalers børneafdelinger juledag 2015.

Resultatet af undersøgelsen, som blev publiceret i det medicinske tidsskrift *The BMJ* i december 2016, var, at julemanden havde besøgt langt de fleste børneafdelinger i Storbritannien – 168 ud af 186. Det efterlod dog stadig 18 afdelinger og dermed en reel gruppe af syge børn, som julemanden havde valgt at springe over.

For at undersøge sandsynligheden for, at den gruppe børn havde været mere uartige, trak forskerne data omkring skolefraværsraten i de forskellige regioner – altså hvor meget børn pjækkede. Der var imidlertid ingen statistisk korrelation mellem pjæk og risikoen for, at en børneafdeling i regionen ikke ville få besøg af julemanden.

Forskerne trak også data fra justitsministeriet for at se på raten for ungdomskriminalitet. Igen: ingen statistisk korrelation.

Men hvad kunne det så være, som afholdt julemanden fra at komme nogle steder? Måske var det simpelthen et spørgsmål om logistik? For at afklare den faktor undersøgte forskerne afstanden mellem Nordpolen og de enkelte børneafdelinger. Ingen statistisk korrelation.

Men så tog forskerne endnu en faktor ind: socioøkonomiske udfordringer. Hvert hospital fik udregnet en score baseret på syv måleindikatorer i det område, hospitalet lå: indkomst, beskæftigelse, sundhed, uddannelse, boligmuligheder, bomiljø og kriminalitet. Og så var der bingo. Hvis hospitalets score for socioøkonomiske udfordringer var høj, var der signifikant større risiko for, at julemanden ikke lagde vejen forbi.

Hermed kunne forskergruppen konkludere: "Studiets resultater afkræfter den traditionelle tro, at julemanden belønner børn ud fra, hvor artige eller uartige de har været i det forløbne år."

Og med dette lille omvendte juleeventyr vil Forskerforum ønske alle læsere en glædelig jul. ■